

SZÁMÍTÓGÉPPEL MEGVALÓSÍTOTT TALÁLMÁNYOK SZABADALMAZHATÓSÁGÁNAK JELENLEGI GYAKORLATA EURÓPÁBAN*

I. BEVEZETÉS

A számítógépi programok és számítógéppel megvalósított találmányok¹ szabadalmi oltalmának gyakorlata folyamatos változáson megy keresztül, hogy képes legyen lépést tartani a piaci szereplők fejlesztési tevékenységéből fakadó technikai újítások megfelelő jogi védelmével. Szellemi alkotásként a szoftverek *per se* szerzői jogi oltalomban részesülhetnek, míg a szoftverek egyes elemei, illetve azok hasznosítása a tulajdonságaik függvényében másfajta jogi oltalommal is védhető – mint például szabadalmi oltalom, védjegyoaltalom, használatiminta-oltalom, formatervezésiminta-oltalom – amelyek közül kiemelkedő jelentősége van az irodalmi, tudományos és művészeti alkotások jogvédelmét biztosító szerzői jognak, illetve a műszaki megoldások védelmére szolgáló szabadalmi oltalomnak.

A Berni Uniósi Egyezmény² (a továbbiakban: BUE) 2. cikk 1. bekezdése implicit módon kimondja, hogy a szoftvereket „irodalmi műként” szerzői jogi védelem illeti meg. Európában a számítógépi programok jogi védelméről szóló 91/250/EGK irányelv (a továbbiakban: szoftverirányelv) biztosította az egyes részes tagállamok szoftverekre vonatkozó szerzői jogi rendelkezéseinek harmonizálását.³ Ugyan mind a BUE rendelkezései, mind a szoftverirányelv egységes szerzői jogi védelmet biztosít a szoftverek számára, azonban a szerzői jog nem alkalmas a szoftverek műszaki jellemzőinek védelmére.⁴

* A Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogászképzése keretében 2019-ben készített diplomamunka szerkesztett változata. Köszönetnyilvánítás illeti dr. Ujhelyi Dávidot, aki konzulensként segítette a dolgozat elkészülését.

¹ Az Európai Szabadalmi Egyezmény meghatározása alapján egy számítógéppel megvalósított találmány: „Számítógéppel megvalósított találmány egy olyan találmány, amely számítógép, számítógépes hálózat vagy más programozható berendezés alkalmazását foglalja magában, ahol egy vagy több jellemző teljesen vagy részben egy számítógépi program révén valósul meg.” Elérhető: <https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/guidelines/e/j.htm>. A jelen dolgozatban felhasznált internetes források utolsó elérési ideje egységesen 2024. 01. 15. napja.

² Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, 1886/1979. Magyarországon az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről szóló 1975. évi 4. törvényerejű rendelet hirdette ki. Elérhető: <https://goo.gl/VyswHS>.

³ Sili Dóra: A szoftver jogi szabályozása. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 104. évf. 6. sz., 1999. december. Elérhető: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/199912/sili.html>.

⁴ Faludi Gábor, Gyertyánfy Péter, Lontai Endre, Vékás Gusztáv: Magyar polgári jog. Szerzői jog és iparjogvédelem. ELTE Eötvös Kiadó Kft., Budapest, 2020.

Az érintett gazdasági szereplők érdekkörébe tartozik egyrészt a fejlesztett számítógépi programok műszaki tartalmának jogvédelme, másrészt iparjogvédelmi portfóliójuk bővítése. E célok teljesítéséhez megfelelő eszköz a szabadalmaztatás. Az Európai Szabadalmi Hivatalnál [European Patent Office (EPO), a továbbiakban: ESZH] – az Európai Szabadalmi Egyezmény⁵ [European Patent Convention (EPC), a továbbiakban: ESZE] 1978-as hatálybalépése óta – a G06 szabadalmi osztály⁶ megjelölésével benyújtott szabadalmak száma exponenciálisan nőtt. Az ESZH statisztikái⁷ szerint a 2021-ben benyújtott, számítógépes technológiára vonatkozó szabadalmi bejelentések száma közel 10%-os⁸ növekedést mutatott a 2020-as évhez képest, továbbá 2022-ben további 1,8%-os növekedést mutatott a 2021-es év kiugróan magas növekedését követően, így mind 2021-ben, mind 2022-ben a harmadik legnagyobb technológiai területet képviselte az ESZH-hoz benyújtott szabadalmi bejelentések száma alapján. Kiemelendő, hogy ez a harmadik „helyezés” csupán körülbelül 3%-kal marad el a második legnagyobb technológiai területtől, azaz az orvosi technológia területétől, valamint mindössze körülbelül 9%-kal kisebb, mint az első helyen álló digitális kommunikáció területe. Ugyan az ESZE-ben foglalt törvényi előírások többletkritériumokat⁹ nevesítenek a számítógéppel megvalósított találmányok esetén, amelyek teljesítésére nem mindegyik, novumot hordozó szoftveres technológia alkalmas, azonban ezen megadott európai szabadalmak száma a vezető technológiai területekhez¹⁰ hasonló tendenciát mutat.¹¹ Mivel az Európai Tanács és az Európai Bizottság 2002-ben előterjesztett irányelv-

⁵ Az Európai Szabadalmi Egyezmény 2000-ben felülvizsgált szövegét a 2007. évi CXXX. törvény hirdette ki Magyarországon.

⁶ G06 NSZO (Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás), azaz IPC (International Patent Classification) osztályba vannak sorolva a számítógéppel megvalósított találmányok. Magyarul elérhető: <https://classifications.sztnh.gov.hu/ipc/>, illetve angolul elérhető: <https://www.wipo.int/classifications/ipc/en/>.

⁷ Elérhető: <https://www.epo.org/about-us/annual-reports-statistics/statistics.html>.

⁸ A számítógépes technológia területe 2021-ben a 9,7%-os növekedésével a legnagyobb növekedést mutatta az ESZH statisztikáiban szereplő többi technológiai területhez képest, míg 2022-ben további 1,8%-kal nőtt.

⁹ Lásd jelen dolgozat III.1. alfejezetét.

¹⁰ A három legjelentősebb technológiai területen az ESZH által megadott szabadalmak száma 2013–2019 között folyamatosan nőtt, míg 2019-től 2022-ig közel 40%-os csökkenést mutatott ezen technológiai területeken, azaz a digitális kommunikáció (kb. 41%-os csökkenés), az orvosi technológiai (kb. 38%-os csökkenés) és a számítógépes technológia (kb. 40%-os csökkenés) területén, ami arra enged következtetni, hogy az ESZH vizsgálati eljárása egységesen szigorúbb kritériumokat állít valamennyi kiemelkedően jelentős technológiai terület irányában, amit vélhetően egyrészt a nagyszámú, részben vagy teljesen átfedő szabadalmi bejelentés indukál, azonban fakadhat a komplex, technológiaszpecifikus találmányok értelmezési nehézségeiből is.

¹¹ „1978 óta az ESZH több, mint 30 000 szoftverrel kapcsolatos szabadalmat adott meg.” In: Proposal for a Directive on the patentability of computer-implemented inventions – frequently asked questions; MEMO/02/32 (Brüsszel, 2002. 02. 20.), illetve az ESZH statisztikai alapján 2013–2022 között 50 542 ilyen tárgyú szabadalmat adtak meg. (Az ESZH elérhető statisztikái csak az utóbbi 10 évről tartalmaznak információt, így a 2002 és 2013 között megadott, szoftverekhez kapcsolódó szabadalmakról nem áll rendelkezésre adat.)

javaslatát¹² a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmaztatásáról az Európai Parlament 2005-ben elutasította,¹³ és azóta se indítványoztak hasonló kezdeményezést, így jelenleg nem létezik egységes, uniós szintű szabályozási környezet a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmaztatására.

Kodifikáció hiányában a számítógépi programok és az azokhoz köthető találmányok szabadalmazhatóságának megítéléséhez az ESZE rendelkezésein túl jelentős szerep hárul az esetjog áttekintésére annak folyamatos fejlődése miatt. A téma vizsgálata különösen fontos, hiszen a szoftverekkel kapcsolatos szabadalmak egységes megítéléséről Európában – ahogy más nemzetközi, illetve regionális szinten sem – nem gondoskodik sem kodifikált joganyag, sem egységes joggyakorlat, így a szabadalom jogosultja nem lehet abban biztos, hogy a szabadalmi bejelentésben megfogalmazott oltalmi kört milyen formában adja meg az ESZH, ha egyáltalán szabadalmaztathatónak találja a bejelentés szerinti találmányt. Az európai szabályozás aktuális állása függvényében megfelelő információval rendelkezhetnek a piaci szereplők arról, hogy mely szoftveres fejlesztésre és milyen széles oltalommal kaphatnának monopoljogot a szabadalom alapján, így nagyobb biztonsággal eldönthetik, hogy időt és pénzt nem sajnálva megkísérlik-e megszerezni a kívánt szabadalmat. A terület részletes szakmai szemmel történő áttekintése a szabadalmi jog területén dolgozó szakemberek, elsősorban a szabadalmi ügyvivők és a szabadalmi jogra specializálódott jogászok számára is esszenciális, mivel a szabadalmi bejelentés megfogalmazását, benyújtását és az annak megadási eljárása során történő képviselést, adott esetben a megadott szabadalom bitorlási vagy megsemmisítési eljárásának kezelését nagyban megkönnyítik a dolgozatban összefoglalt ismeretek, hiszen a szakemberek az adott találmány műszaki jellemzőinek értő ismerete alapján tudnak szakmai véleményt kialakítani a rendelkezések és az aktuális joggyakorlat alapján.

Jelen dolgozat célja, hogy bemutassa a számítógéppel megvalósított találmányok jelenlegi joggyakorlatát az ESZE-hez köthető szabadalmi rendszerben, az ESZH alkalmazott vizsgálati ügymenete alapján következtetéseket vonjon le a számítógépes technológiához kapcsolódó szabadalmi bejelentések megítéléséről, azok szabadalmazhatóságának korlátairól, továbbá a fentiek alapján javaslatot tegyen a piaci szereplők iparjogvédelmi stratégiájának kialakítására.

Jelen dolgozatban a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságának megítélése az ESZH eljárása során alkalmazott nemzetközi jogforrások¹⁴ rendelkezései alapján történik.

¹² Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the patentability of computer-implemented inventions. Official Journal 151 E, 25/06/2002 p. 0129–0131. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002PC0092&rid=3>.

¹³ Ficsor Mihály: Végtelen történet – folytatódó viták a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 110. évf. 2. sz., 2005. április. Elérhető: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/200504/05-hirek-ficsor.html>.

¹⁴ Elsősorban a II.2. fejezetben ismertetett jogforrások alapján.

II. EURÓPAI SZABADALMI OLTALOM

Az ESZE az európai országok egy csoportja által létrehozott regionális együttműködés, ami alapján egységes eljárásban szerezhető európai szabadalom az ESZE részes tagállamainak az adott európai szabadalmi bejelentésben meghatározott csoportjában. Az európai szabadalom tehát nem egy egységes, egész Európára kiterjedő szabadalmi oltalmat¹⁵ jelent, hanem egy olyan iparjogvédelmi oltalmi formát, amellyel egyetlen szabadalmi bejelentés benyújtásával, egyetlen hivatalos munkanyelv alkalmazásával lefolytatható a szabadalom megadására irányuló eljárás akár az ESZE valamennyi szerződő tagállamában. Az európai szabadalmi bejelentést közvetlenül az ESZH-nál vagy – nemzeti szabályozás alapján – az adott tagállam szabadalmi hivatalánál bármely jogalany benyújthatja honosságától függetlenül.¹⁶

II.1. Az európai szabadalmi rendszer kapcsolata más jogrendszerekkel

Az Európai Unióban a szoftverirányelv meghíúsulását követően, amely az Európai Parlament 2005. évi júliusi szavazása során került elutasításra,¹⁷ csak a biotechnológiai találmányokra vonatkozóan fogadták el és léptették hatályba a 98/44/EK irányelvet a biotechnológiai találmányok jogi védelméről.¹⁸ Jelenleg az Európai Unió területén a szabadalmi jogok vonatkozásában a biotechnológiai találmányokat érintő szabályozáson túl nincs egységes uniós jogi szabályozás, hiszen az ESZE alapján megszerezhető európai szabadalom nem uniós jog, hanem a független ESZE rendelkezései alapján szerezhető meg, illetve a megadott európai szabadalom nem fedi le az egész Európai Uniót, legfeljebb az ESZE összes szerződő tagállamában szerezhető meg az oltalom.

Az európai szabadalmak szoros kapcsolatban vannak az egyes szerződő államok nemzeti szabadalmi jogával, mivel az európai szabadalmi rendszer nem lenne működőképes a nemzeti szabadalmi jogrendszerek nélkül. Az ESZH központosított eljárásában megadott európai szabadalom a bejelentésben megjelölt tagállamokban az európai szabadalom tagállamonként történő hatályosítását követően nemzeti szabadalmak „kötegevé” változik. Az így megadott és hatályosított európai szabadalom az adott ország nemzeti szabadalmával

¹⁵ Az egységes hatályú európai szabadalmi oltalom (Unitary Patent UP) létrehozásáról az Európai Parlament és a Tanács 2012. december 17-i 1257/2012/EU és 1260/2012/EU rendeletében rendelkezett, azonban az Egységes Szabadalmi Bíróság (ESZB) hiányában a rendszer nem indulhatott meg. A 2022-ben felülvizsgált 2013/C 175/01 megállapodás értelmében a rendszer 2023. június 1-jén kezdte meg működését 17 ratifikáló európai tagállammal. Magyarország ugyan aláírta az egyezményt, azonban azt 2024. január 3-ig nem ratifikálta.

¹⁶ Jókúti András: Európai szabadalmi oltalom. Internetes Jogtudományi Enciklopédia, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2020, p. 1–32.

¹⁷ Federico de Girolamo: Software patent wars – Parliament rejects directive outright. Az Európai Parlament sajtóközleménye, 2006. 12. 01. Elérhető: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/press/pr_fiche/2006/EN/03A-DV-PRESSE_TMN\(2006\)12-01\(00898\)_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/press/pr_fiche/2006/EN/03A-DV-PRESSE_TMN(2006)12-01(00898)_EN.pdf).

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 98/44/EK irányelve a biotechnológiai találmányok jogi védelméről.

azonos hatályú szabadalomként kezelendő. Az egyes tagországok nemzeti szabadalmi jogában, így hazánkban a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.) rendelkezései között is megtalálható az európai szabadalmakra vonatkozó kiegészítő szabályozás. Az ESZE az európai szabadalmak nemzeti jogokhoz való igazodását biztosító rendelkezések egy része tekintetében egységes szabályozást vár el valamennyi tagállamban, például az elsőbbség intézményével kapcsolatban, míg bizonyos szabályok tekintetében rugalmas, és a tagállamokra bízva a vonatkozó szabályok kialakítását, például az európai és nemzeti szabadalmi bejelentés egyidejű benyújtásával induló szabadalmi jogszerzés vonatkozásában.

Az európai szabadalmi rendszer a nemzeti jogrendszerek mellett illeszkedik a nemzetközi szabadalmi rendszerhez¹⁹ is (Patent Cooperation Treaty, a továbbiakban: PCT), amelynek lényege, hogy egyetlen szabadalmi bejelentéssel a PCT-tagoknál vagy azok egy részében azonos hatállyal lehessen szabadalmi oltalmat szerezni, így PCT-bejelentés alapján európai szabadalom is szerezhető. Az ESZH a PCT-bejelentés nemzetközi és regionális fázisában részt vehet annak függvényében, hogy átvevőhivatalként vagy kiválasztott hivatalként jelölték meg a nemzetközi szabadalmi bejelentés megtételekor.

A fentiekből látható, hogy a nemzetközi, európai és nemzeti szabadalmi rendszerek egymáshoz igazodnak, egymást kiegészítve szolgálják a szabadalom jogosultjainak érdekeit, ahol az elsődleges cél, hogy egyszerűsített, központosított eljárásban, harmonizált szabályozás alapján lehessen szabadalmi bejelentést benyújtani, majd szabadalmi oltalmat szerezni és fenntartani, valamint az elsőbbség igénybevételével a fenti három független szabadalmi rendszer előnyeit egyidejűleg is ki lehessen használni.

II.2. Az európai szabadalmi rendszer jogforrásai

Az európai szabadalmi rendszerhez számos jogforrás²⁰ köthető, melyek közül jelen fejezetben csupán a szabadalmi bejelentések vizsgálata során, azok megítéléséhez alkalmazott jogforrások és azok hierarchiája kerül ismertetésre. Az európai szabadalmi rendszer az ESZE-re épül, amely cikkekből, illetve az azokat kiegészítő végrehajtási szabályokból (a továbbiakban együttesen: ESZE VSZ) áll.

Az ESZE-n kívül jelentős jogforrásnak tekinthetők a Fellebezési Tanácsok (Board of Appeal – a továbbiakban: BoA), amely Műszaki és Jogi Tanácsból áll, és a Kibővített Fellebezési Tanács (Enlarged Board of Appeal – a továbbiakban: EBA) döntései.²¹ Ezen jogforrásoknak különösen fontos szerepük van az ESZE rendelkezéseinek értelmezésekor, másrészt ezen döntések által alkalmas a szabadalmi rendszer leggyorsabban reagálni a tech-

¹⁹ Patent Cooperation Treaty (PCT), melyet Magyarországon az 1980. évi 14. törvényerejű rendelet hirdet ki. Az egyezmény hatályos szövege elérhető: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/288637>.

²⁰ ESZH joganyagainak gyűjtemények elérhető: <https://www.epo.org/law-practice/legal-texts.html>.

²¹ Az esetjogra való hivatkozás esetén ezen döntésekre utalunk.

nológiai fejlődésből fakadó újfajta szabadalmi jogi kihívásokra. Mivel az ESZE²² nem módosítható olyan ütemben, ahogy azt a szabadalmi jogrendszerben jelentkező azon kérdések teszik szükségessé, melyek a jelenlegi szabályok alapján nem, vagy csak nagy bizonytalansággal dönthetők el, a rendszer az egyes jogeseti döntések szintjén fog először reagálni. Ezek a döntések a későbbiek során a jelentőségük függvényében épülhetnek be a joganyagokba.

További jogforrás az úgynevezett módszertani útmutató (Guidelines – a továbbiakban: GL), amely egy ötkötetes belső szabályzat az ESZH alkalmazottai számára. A GL pontosan rögzíti az eljárási ügymeneteket, adott esetben a fontos jogeseti döntéseket is megnevezve, illetve meghatározza az egyes felek jogait és kötelezettségeit.²³ A GL-nek ugyan fontos szerepe van az ESZE gyakorlati alkalmazása során, azonban nem bír jogi kötőerővel sem a Fellebbezési Tanácsok, sem az egyes nemzeti hivatalok vagy bíróságok eljárása során.

A fentiek mellett a kiegészítő szabályok gyűjteményéből (Ancillary Regulation) az ESZH elnökének döntései (Decisions of the President) és a jogi útmutatók (Legal Advice from the EPO) emelik ki a fontosabb eljárási szabályokat és jogeseti összefoglalókat, melyek közül a legjelentősebbek a GL-be, majd adott esetben az ESZE-be is beépülnek.

A jogforrási hierarchia csúcán az ESZE áll, mely alatt a VSZ-ek helyezkednek el, így ellentmondó rendelkezések esetén az ESZE cikkei lesznek irányadóak.

A jogeseti döntések, azaz az EBA és a BoA döntései között is van hierarchia.²⁴ Az EBA döntése elsődleges, amennyiben a BoA ettől el akar térni, azt csak az EBA előzetes hozzájárulásával teheti meg. Ha a BoA aktuális döntése tér el egy korábbi BoA-döntéstől, erről az ESZH elnökét kell tájékoztatni, aki saját hatáskörben határoz arról, hogy a kérdéses döntést felterjeszti-e az EBA elé. Jellemzően az úttörő jogesetek beépülnek a joganyagokba, a frissítések függvényében jellemzően először a GL-be, illetve különös jelentőségük esetén az ESZE-be is.

II.3. A szabalmazhatóság alapvető kritériumai az ESZE rendelkezési alapján

Az ESZE szabadalmazhatóságra vonatkozó rendelkezéseinek számbavételét megelőzően szót kell ejteni az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) Uruguay-i Fordulóján létrejött, a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló Megállapodásról (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, a továbbiakban:

²² Jelenleg a 2020-as 17. kiadás van hatályban.

²³ Kacsuk Zsófia: Az európai elsőbbségi jog elemzése az Európai Szabadalmi Hivatal joggyakorlata tükrében – avagy hogyan igényeljük a serpenyő elsőbbségét műanyag pohárra? Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 3. (113.) évf. 6. sz., 2008. december, p. 70.

²⁴ A döntések közti viszonyt a Fellebbezési Tanácsok eljárási szabályzata rögzíti. Elérhető: <https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/official-journal/2021/04/a35.html>.

TRIPS-megállapodás).²⁵ A TRIPS-megállapodás a szellemi tulajdon kereskedelmi kérdéseinek szabályozásáról rendelkezik, így a szerzői jog és az iparjogvédelem területéről is. A TRIPS-megállapodás 27. cikk 1. bekezdése értelmében szabadalmazható minden új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén. A TRIPS-megállapodás 27. cikk 2. bekezdése kimondja, hogy a tagok kizárhatnak egyes találmányokat a szabadalmazható találmányok köréből, továbbá a 27. cikk 3. bekezdése felsorol bizonyos ilyen, a körből kizárt találmányokat. A TRIPS-megállapodás egyrészt nem határozza meg a találmány fogalmát, másrészt a 27. cikk 3. bekezdésében lévő felsorolás nem tartalmazza a számítógépi programokat, így a TRIPS-megállapodás értelmében azok a feltételek teljesülése esetén szabadalmazhatók.

II.3.1. Szabadalmazhatóság anyagi jogi feltételei

Az ESZE 52. cikk²⁶ 1. bekezdése értelmében európai szabadalom²⁷ adható az új, feltalálói tevékenységen alapuló és iparilag alkalmazható találmányokra, azaz ezen anyagi jogi feltételeknek feltétlenül teljesülniük kell egy szabadalom megszerzésénél.

Az ESZE 54. cikk²⁸ 1. bekezdése alapján egy találmány új, ha nem tartozik a technika állásához. A technika állásához tartozónak kell tekinteni mindazt, ami az elsőbbség időpontja előtt írásbeli közlés, szóbeli ismertetés, gyakorlatbavétel útján vagy bármilyen más módon bárki számára hozzáférhetővé vált. Ennek értelmében – ha a technika állásaként figyelembe kell venni – nem azt kell a technika állásához tartozónak tekinteni, amihez más személyek

²⁵ Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) Agreement, 1994. Magyarországon az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről szóló 1998. évi IX. törvény hirdette ki. Elérhető: <https://goo.gl/GqE4KN>.

²⁶ ESZE 52. cikk:

„A szabadalmazható találmányok

(1) Európai szabadalmat kell adni minden új, feltalálói tevékenységen alapuló és iparilag alkalmazható találmányra.

(2) Nem minősül az (1) bekezdés szerinti találmánynak különösen:

a) a felfedezés, a tudományos elmélet és a matematikai módszer;

b) az esztétikai alkotás;

c) a szellemi tevékenységre, játékra, üzletvitelre vonatkozó terv, szabály vagy eljárás, valamint a számítógépi program;

d) az információk megjelenítése.

(3) A (2) bekezdésben felsoroltak szabadalmazhatósága csak annyiban kizárt, amennyiben az európai szabadalmi bejelentés vagy az európai szabadalom rájuk kizárólag e minőségükben vonatkozik.”

²⁷ Jelenleg nem létezik egységes európai szabadalom, hanem az ESZH által megadott szabadalom tud nemzeti szakaszokra bomlani, így a szabadalmazott találmányt megadás után érintő kérdések az egyes nemzeti hivatalok és bíróságok hatáskörébe tartoznak.

²⁸ Az ESZE 54. cikkének további bekezdései részletezik az újdonság kritériumának részletszabályait, melyek részletes áttekintésétől jelen dolgozatban eltekintünk.

bizonyíthatóan hozzáfértek, hanem azt, ami a valamely módon történt nyilvánosságra jutás okán bárki számára elérhető lehetett volna.

Az ESZE 56. cikk szerint egy találmány feltalálói tevékenységen alapul, ha a technika állásához képest szakember számára nem nyilvánvaló. A szakember a szabadalmi jogban alkalmazott fiktív alak, aki a találmány szempontjából releváns technológiai területen átlagos tudással és képességekkel rendelkezik, azaz egy átlagosan képzett szakember.²⁹

Az ESZE 57. cikke határozza meg az ipari alkalmazhatóság feltételét, amelynek értelmében egy találmánynak az ipar vagy a mezőgazdaság területén előállíthatónak vagy használhatónak kell lennie.

II.3.2. A találmány és a műszaki jelleg fogalma

A szabadalmazhatóság anyagi jogi feltételei mellett egy szabadalmi bejelentésnek formai kritériumokat is teljesíteni kell a szabadalom megadásához. Az egyik ilyen alaki feltétel az, hogy a megoldásnak találmánynak kell lennie, valamint műszaki jelleggel („*technical character*”) kell rendelkeznie.

Az 52. cikk 2. bekezdése a találmány fogalmát negatív módon határozza meg annak rögzítésével, mely megoldások nem minősülnek különösen az 52. cikk 1. bekezdése szerinti találmánynak. A 2. bekezdés szerinti szabadalomból kizárt megoldások felsorolása többek között a számítógépi programokat³⁰ is nevesíti. Az 52. cikk 3. bekezdése oldja fel a 2. bekezdésben meghatározott kizárást, miszerint ezen találmányok, így a számítógépi programok is, csak annyiban vannak kizárva a szabadalmazhatóságból, amennyiben az oltalmat azokra kizárólag e minőségükben („*as such*”) igénylik.

Az ESZE 27. szabály értelmében a szabadalmi kérelemben meg kell határozni, hogy a találmány melyik műszaki (technológiai) területhez tartozik, ami alapján levezethető, hogy minden szabadalmazható találmánynak műszaki találmánynak kell lennie. A fentiekből látható, hogy a műszaki jelleg feltétele nem kerül explicite kimondásra az ESZE-ben, azonban ezt a 27. szabály mellett az ESZH döntései³¹ is megerősítik. Az ESZH a fogalom meghatározását egyes döntéseiben igyekezett pontosítani, melyek részletesen a IV.1. alfejezetben kerülnek ismertetésre.

Az ESZE, hasonlóan a TRIPS-megállapodáshoz, nem definiálja pontosan sem a műszaki jelleg, sem a találmány fogalmát. Az ESZH joggyakorlata alapján kijelenthetjük, hogy az anyagi és formai kritériumok összefüggenek, hiszen egy európai szabadalom tárgyát képező találmánynak valamely technológiai területen alkalmazhatónak kell lenni amellett, hogy

²⁹ GL G rész, VII. fejezet, 3. pont. Elérhető: https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/guidelines/e/g_vii_3.htm.

³⁰ ESZE 52. cikk 2. bekezdés d) pontban foglaltak szerint.

³¹ *Justine Pila*: Dispute over the Meaning of Invention in Art. 52(2) EPC – The Patentability of computer-Implemented Invention in Europe. IIC, 2005, p. 173–179.

teljesíti a szabadalmazhatóság alapvető kritériumait,³² továbbá műszaki jelleggel kell rendelkeznie.³³

III. A SZÁMÍTÓGÉPPEL MEGVALÓSÍTOTT TALÁLMÁNYOK MEGÍTÉLÉSE AZ ESZE JOGFORRÁSAI ALAPJÁN

Az 1980-as évek óta³⁴ folyamatosan finomodik a számítógéppel megvalósított találmányok³⁵ szabadalmazhatóságának protokollja az EBA és a BoA döntéseinek a tükrében, melyek egy része már a GL-be is beépült.³⁶ Leegyszerűsítve kijelenthető, hogy egy számítógéppel megvalósított találmány szabadalmi oltalomban részesülhet, ha teljesíti az ESZE-ben foglalt követelményeket, azonban annak eldöntése, hogy a jellemzően újfajta műszaki fejlesztéseket tartalmazó számítógépi megoldásoknál hogyan kell értelmezni ezeknek az explicite vagy impliciten kimondott kritériumoknak a teljesülését, már közel sem olyan nyilvánvaló. Az alábbiakban a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatósági követelményeinek leglényegesebb szempontjait ismertetjük a vizsgálati eljárás egyes lépései és jogeseti döntések alapján. Mivel ezen találmányokkal kapcsolatos döntések folyamatosan frissülnek, a jelen dolgozatban ismertetett szempontok nem tekintendők kimerítőnek.

III.1. A találmány fogalma és a műszaki jelleg problémaköre a számítógéppel megvalósított találmányok kapcsán

Az ESZH évek során kialakult joggyakorlata alapján a számítógéppel megvalósított találmányok is szabadalmi oltalomban részesülhetnek, ha azok adott műszaki területre eső találmányok, továbbá teljesítik az újdonság, feltalálói tevékenység, ipari alkalmazhatóság kritériumát, valamint műszaki jelleggel rendelkeznek.³⁷

A szabadalmi bejelentések vizsgálatakor az ESZH először ellenőrzi, hogy a megoldás megfelel-e az általános szabadalmazhatósági kritériumoknak,³⁸ azaz a találmánynak valamely technológiai területhez tartozónak, újnak, feltalálói tevékenységen alapulónak és iparilag alkalmazhatónak kell lennie. Az általános szabadalmi kritériumok a III.1. alfejezetben kerültek ismertetésre. Ezen feltételek vizsgálata valamennyi szabadalmi bejelentés esetében megtörténik, függetlenül a találmány tárgyától.

³² ESZE 52. cikk 1. bekezdésében foglaltak.

³³ Patent for software? European law and practice. München, Germany, 2009. Elérhető: <https://novainnovation.unl.pt/wp-content/uploads/2021/07/PI-Pack-INPI-E-Patents-for-Software-EPO.pdf>.

³⁴ Pila: i. m. (31), p. 175.

³⁵ A számítógéppel megvalósított találmányokra vonatkozó magyar szabályozás összhangban van az ESZE rendelkezéseivel.

³⁶ Pogácsás Anett, Ujhelyi Dávid: Szellemi alkotások joga. PPKE JÁK, 2022, p. 30.

³⁷ Lovas Lilla Júlia: A szoftver jogi oltalma: A számítógépi programalkotások szabadalmazhatósága összehasonlító jogi megközelítésben – I. rész. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5. (115.) évf. 2. sz., 2010. április.

³⁸ ESZE 52. cikk 1. bekezdése.

További ESZH által vizsgált követelmény, hogy az európai szabadalmi bejelentésben a találmányt oly módon kell feltárni, hogy az szakember számára megvalósítható legyen.³⁹

Egy találmány adott műszaki területhez tartozásának követelménye akkor teljesül, ha a szabadalmi leírásban egyértelműen meghatározásra kerül a találmányhoz tartozó műszaki terület;⁴⁰ az, hogy a találmány milyen műszaki problémára ad megoldást;⁴¹ továbbá az igénypontokban műszaki jellemzőkkel szükséges meghatározni a találmány oltalmi körét.⁴² A fentiekből látható, hogy egy adott műszaki területhez tartozó találmány követelményének ellenőrzése szorosan összefügg a találmány műszaki jellegével.⁴³

A számítógépi programok az ezen megoldásokra jellemző műszaki karakter következtében egyértelműen egy műszaki területre esnek, és az sem okoz nehézséget, hogy az igénypontok műszaki jellemzőkkel kerüljenek leírásra, hiszen a szakterületen műszaki terminológiát alkalmaznak. Azonban ezen találmányoknak oly módon kell megoldaniuk egy műszaki problémát, hogy az túlmutasson a számítógép-architektúra műszaki jellegén, és így teljesüljön a műszaki jelleg követelménye. A műszaki jelleg vizsgálatakor a találmány szerinti megoldás egyes jellemzőit együttesen kell megítélni, és azok nem képezhetik különálló módon a vizsgálat tárgyát.⁴⁴ Ez azt jelenti, hogy műszaki és nem műszaki jellemzőket tartalmazó oltalmi kör vizsgálatakor az egyes jellemzőket ún. „teljességszemlélettel” kell vizsgálni, azaz a jellemzők együttes értelmezését követően kell műszaki jelleggel rendelkeznie a találmánynak. Teoretikusan ebből az is következhet, hogy akár egyetlen műszaki jellemző megléte is elégséges a műszaki jelleg meglétéhez.

A továbbiakban részletesen ismertetjük az ESZH számítógéppel megvalósított találmányok találmányfogalmával és műszaki jellegével kapcsolatban hozott döntéseit.

III.2. A Fellebbezési Tanácsok döntései a találmány fogalmának és egy találmány műszaki jellegének megítéléséről a számítógéppel megvalósított találmányok esetében

Az ESZH Fellebbezési Tanácsainak számítógéppel megvalósított találmányokkal kapcsolatos döntéseit négy időszakra oszthatjuk.⁴⁵ Az első ilyen időszak az 1980-as évektől az 1988-as IBM-döntésig⁴⁶ terjed, ebben az időszakban született döntések az ESZE 52. cikk 2. bekezdésének a számítógéppel megvalósított találmányokkal kapcsolatos korai értelmezését

³⁹ Uo. 83. cikk.

⁴⁰ ESZE VSZ 42. cikk 1. bekezdés a) pont.

⁴¹ Uo. 42. cikk 1. bekezdés c) pont.

⁴² Uo. 43. cikk 1. bekezdés.

⁴³ Robert Hart, Peter Holmes, John Reid: Study Contract ETD/99/B5-3000/E/106: The Economic Impact of Patentability of Computer Programs. Report to the European Commission, p. 12.

⁴⁴ Justine Pila: The Subject Matter of Intellectual Property. Oxford University Press, 2017. szeptember 14., p. 97–140. Elérhető: <https://academic.oup.com/book/12354>.

⁴⁵ Horváth Dusan: A számítógép programokba foglalt találmányok nemzetközi védelme. Iustum Aequum Salutare, 2009. 4. sz., p. 205–229. (A publikáció 2009-es megjelenéséig három időszakot különítettek el.)

⁴⁶ IBM/Computer-Related Invention T 115/85.

prezentálják. Az 1988-tól 1999-ig tartó második időszakban az ESZE 52. cikk 2. bekezdés „műszaki jellemzőjének” bizonytalan értelmezését próbálták orvosolni. Ebben az időszakban két teória versengett egymással, egyrészt az ún. „teljestartalom-megközelítés” („*whole content approach*”), ami a szabadalmi bejelentés tárgyát mint egészet veszi figyelembe a műszaki jellemző követelményének teljesítésénél, valamint az ún. „hozzájárulás-megközelítés” („*contribution approach*”), ami sokkal szigorúbb követelményeket állítva egy nem hagyományos eredményt ír elő ahhoz, hogy az adott találmány kivételt képezzen az 52. cikk 2. bekezdése alól.⁴⁷ A harmadik időszak, azaz 1999-től körülbelül 2019-ig tartó időszak a „teljestartalom-megközelítés” egységes alkalmazásához vezetett, így sokkal liberálisabban kezelve a számítógéppel megvalósított találmányokat. A negyedik időszak, amely megközelítőleg a 2019-es évtől, a COMVIK-döntésben foglaltak szélesebb körű alkalmazásával veszi kezdetét, a hagyományos számítógépi programokon túl más szoftveres megoldásokra is kiterjeszti a COMVIK-megközelítés alkalmazását.

III.2.1. Az első időszak döntései

Az ESZH egészen a nyolcvanas évek óta hoz döntéseket a számítógéppel megvalósított találmányokkal kapcsolatban, kifejezetten azok műszaki hozzájárulásának megítéléséről. Az alábbiakban a jogszabályok értelmezéséhez, adott esetben egyes joganyagok változásához kötődő jelentősebb döntéseket tekintjük végig.

A BoA 1986-os VICOM-ügyben⁴⁸ hozott döntésében kimondta, hogy egy számítógéppel megvalósított eljárás is rendelkezhet olyan műszaki jellemzőkkel, melyek következtében szabadalmaztatható eljárásnak tekinthető. A VICOM-ügy esetében a bejelentés tárgya egy olyan digitális képfeldolgozó eljárás volt, amely új matematikai algoritmus révén teszi lehetővé a számítógép korábban szükséges energiafelhasználásának csökkentését. A megoldás szabadalmaztatható, mivel a szabadalmi bejelentés az algoritmusra nem kizárólag e minőségében vonatkozik, még abban az esetben sem, ha az algoritmus biztosítja a találmány újdonságát. Továbbá, a találmány célja egy műszaki eljárás szabályozása, amely hatással van a hardver energiafogyasztására, azaz a számítógép műszaki részére is, így az eljárást ugyan számítógépi program (szoftver) hajtja végre, de az nem esik a „számítógépi program kizárólag e minőségében” kategóriába.⁴⁹ A bejelentés szerinti találmány szabadalmaztatható, mivel a technika állásához képest műszaki többlethatás révén valósul meg a digitális szűréssel feldolgozott képek minőségének javítása vagy helyreállítása.⁵⁰

⁴⁷ Pila: i. m. (31), p. 176.

⁴⁸ Computer-related invention/VICOM T 208/84.

⁴⁹ Szilágyi József: Találmány vagy nem találmány? Számítógép vonatkozású találmány: a VICOM döntés. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 104. év. 2. sz., 1999. április.

⁵⁰ Daniel de Santiago Villagrán: Software patent protection under the European Patent Convention. Master thesis in the International Business Law – University Helsinki, 2013., p. 63–65.

Az 1987-es Koch & Sterzel-döntés⁵¹ értelmében egy számítógépi program is lehet egy műszaki probléma megoldásához való eszköz. A bejelentés szerinti találmány tárgya egy olyan röntgenberendezés volt, amelyben egy számítógépi program számítja ki a röntgensugarak által elérendő terület optimális paramétereit. A találmány szerinti röntgenberendezés tartalmaz egy konvencionális számítógépet, amely végrehajtja a számítógépi program utasításait. A BoA véleménye szerint ha egy számítógépi program egy hagyományos számítógép – ami ekkor lényegében a röntgenberendezés részének tekinthető – működését úgy vezérli, hogy a számítógép műszaki viselkedését megváltoztatja, akkor a számítógépi program és a röntgenberendezés egységes találmánynak tekintve szabadalmaztatható találmánynak minősülhet a feltételek teljesülése esetén. A döntés értelmében a találmányok szabadalmazhatóságát ún. „teljességszemlélettel” kell megvizsgálni, így a műszaki és nem műszaki jellemzőket magukba foglaló megoldások is szabadalmazthatók, amennyiben a találmány műszaki eszközöket is használ a műszaki probléma megoldására. Ekkor további feltétel, hogy a nem műszaki jellemzőknek is hozzá kell járulniuk a műszaki hatás eléréséhez. A fenti döntésben a műszaki többlethatást a találmány mint egész teljesítette, így a bejelentés vizsgálatánál az anyagi jogi feltételek meglétét is a találmány egészére nézve kellett megítélni.

Az 1988-as IBM-döntés⁵² szerinti szabadalmi bejelentés tárgya egy szövegfeldolgozó rendszert működtető eljárás volt. A döntés értelmében egy berendezésben vagy rendszerben jelen lévő, egy vagy több állapot automatikus vizuális jelzése alapvetően műszaki problémának tekinthető. A megoldás magában foglalja egy számítógépi program és bizonyos, memóriában tárolt táblázatok használatát a megjelenítendő kifejezéseket felépítéséhez. A találmány szerinti megoldás egy számítógépi programnak mint olyannak tekinthető, így csak abban az esetben részesülhet szabadalomban, ha az ESZE 52. cikk 2. és 3. bekezdésének kivétele alá esik.⁵³ A döntés értelmében ugyan az alapötlet a számítógépi program és táblázatok alkalmazásával történő szöveg megjelenítésben rejlik, de a szabadalmi oltalmi igény azoknak az alkalmazására vonatkozik egy műszaki probléma megoldásához, ezért a találmány kivételt képez az ESZE 52. cikk 2. és 3. bekezdés alól, így szabadalmi oltalomban részesülhet.

III.2.2. A második időszak döntései

Az ESZH kilencvenes évek elején hozott döntései azt tükrözik, hogy közel sem volt egységes megítélés a számítógépi programok szabadalmazhatóságának feltételeiről.

⁵¹ X-Ray Apparatus/Koch & Sterzel T 26/86.

⁵² IBM/Computer-Related Invention T 115/85.

⁵³ Reto M. Hilty, *Christophe Geiger*: Patenting software? A judicial and socio-economic analysis. *International Review of Intellectual Property and Competition Law (IIC)*, 2005 6. sz., p. 619.

Az 1994-es General purpose management system/SOHEI-ügyben⁵⁴ a találmány tárgya egy számítógépi rendszer, amely különböző típusú, egymástól független menedzsment-rendszereket tartalmaz azok kombinálása céljából. Az ESZH azon a véleményen volt, hogy az 1. igénypont szerinti „egyszeri átviteli csúszka” („*single transfer slip*”) és „fájlkezelés” („*file management*”) jellemzők műszaki jellemzőknek tekinthetők, mivel az átviteli csúszka lehetővé teszi egy felhasználónak, hogy a kiadott utasítás tárolását követő fájlfrissítés után ne kelljen ismét beavatkozni, hanem automatikusan a frissített adatok kerüljenek bevitelre. Az ESZH döntése értelmében műszaki jellemzőket tartalmazó találmány, amely egy szoftver által kerül végrehajtásra, nem zárható ki a szabadalmazható találmányok köréből az ESZE 52. cikk 2. bekezdésének c) pontja és 3. bekezdése értelmében, ha műszaki megfontolások („*technical considerations*”) szükségesek a találmány által megoldandó probléma megoldásához. Az ilyen műszaki megfontolások műszaki jelleget kölcsönöznek a találmánynak, mivel olyan műszaki problémát jelentenek, melyeket impliciten műszaki jellemzőkkel kell megoldani. A döntés szerint továbbá a szabadalmazhatóságból való kizárás feloldását nem teheti semmissé a találmány egy olyan kiegészítő tulajdonsága, amely önmagában kizárt lenne a szabadalmazhatóságból. Jelen találmány szerinti menedzsmentrendszer egyes jellemzői „üzleti tevékenységnek” lennének tekinthetők, így kizárva a megoldást a szabadalmazható találmányok köréből, azonban a BoA az aktuális ítélkezési gyakorlat alapján kimondta, hogy szabadalmazható a jellemzők egy olyan egyvelege, amely a jellemzők csak egy részére tekintettel lenne kizárva a szabadalmazhatóságból az ESZE 52. cikk 2. és 3. bekezdés értelmében, ellentétben az ESZE 52. cikk 4. bekezdése szerinti kizárással, amely esetében egyetlen ilyen jellemző megléte is elegendő a szabadalmazhatóságból való kizáráshoz. A döntés azon túl, hogy nagyvonalúan kezeli a műszaki feltétel teljesülését, nem határolja be egyértelműen a szellemi tevékenységnek vagy üzleti eljárásnak minősülő találmányok értelmezését.

Hasonló döntés született az 1996-os Queuing system/PETTERSON-ügyben.⁵⁵ A jelen üggyhöz kapcsolódó találmány tárgya egy vásárlási rendszer, amely a vásárlók sorszámát határozza meg. A BoA véleménye szerint a rendszer műszaki jellegű, és gyakorlati alkalmazása a vásárlók kiszolgálása, így az ESZE 52. cikk 2. és 3. bekezdése alapján nincs kizárva a szabadalmazhatóságból. A döntésben kifejtették, hogy az 1. igénypont szerinti berendezés, *inter alia*, egy adott számítógépi program által működtetett hardvert tartalmaz. A hardver program által meghatározott kimeneti jele a rendszer információs egységének automatikus működtetésének vezérlésére szolgál, ezáltal megoldva a műszaki problémát. A nem műszaki jellemzőket tartalmazó találmányok – az ítélkezési gyakorlattal összhangban –, melyek elválaszthatatlan módon kapcsolódnak a számítógépi program által végrehajtott eljárás műszaki jellemzőihez, a „teljesszemszámításra” tekintettel szabadalomban részesülhetnek.

⁵⁴ General purpose management system/SOHEI T 0769/92.

⁵⁵ Queuing system/PETTERSON T 1002/92.

Ezt követően az ESZH két precedensnek tekinthető döntést hozott, melyek szembe men-
tek a korábbi joggyakorlattal, és lehetővé tették a számítógépi programok nem csupán el-
járásként vagy módszerként, hanem számítógépi programként történő szabadalmaztatását.
Az 1998-ban született Computer program product/IBM-döntésben⁵⁶ az ESZH kimondta,
hogy a számítógépi programtermék az ESZE 52. cikk 2. és 3. bekezdése értelmében nem
zárható ki a szabadalmazhatóság alól, ha a számítógépen futtatva olyan további műszaki
hatást vált ki, amely túlmutat a szoftver és hardver közötti „normál” fizikai interakción.⁵⁷
A döntésben az ESZE 27. és 29. szabályában megkövetelt „műszaki probléma” és „műszaki
megoldás” követelménye alapján kimondták, hogy egy találmánynak műszaki jelleggel kell
rendelkezni ahhoz, hogy szabadalmazható legyen. Ez lényegében azt jelenti, hogy a számító-
gépi program által adott utasítások, melyek fizikailag módosítják a hardvert, ugyan műszaki
jellegűnek tekinthetők, de önmagukban nem használhatók fel a számítógépi programok
műszaki jellegének megkülönböztető módon történő meghatározására. A további műszaki
hatásnak a számítógépi program által adott utasítások hardver általi végrehajtásából kell
fakadnia. Ebből az következik, – ami a későbbi joggyakorlat szempontjából is jelentős –
hogy ezen szabadalmak esetén nem feltétlenül van szükség egy további műszaki szerkezetre
vagy gépre a műszaki jelleg teljesítéséhez, az is elegendő, ha a számítógépi program hatására
a számítógép belső működése éri el a megkövetelt műszaki hatást.⁵⁸ A döntésben utaltak
továbbá a TRIPS-megállapodás 27. cikkére – lásd jelen dolgozat II.3. fejezetében – amely a
BoA véleménye szerint ugyan nem alkalmazható közvetlenül az ESZE-re, azonban a célja-
ira tekintettel indokoltnak látta a figyelembevételét a szabadalmi jogok vonatkozásában. A
TRIPS-megállapodás 27. cikk 1–3. bekezdése a technológiai területtől függetlenül nem zár
ki egyetlen találmányt sem a szabadalmazhatóságból, így a számítógépi programokat sem.⁵⁹
A döntésben továbbá kimondták, hogy a TRIPS-megállapodás 10. cikke, amely a számító-
gépi programok szerzői jogi védelméről rendelkezik, és a 27. cikk nem ütközik egymással,
mivel a számítógépi programokra vonatkozóan a jogi védelem két különböző eszközt biz-
tosítja, a szerzői jogot és a szabadalmi oltalmat, amelyek eltérő célokat szolgálnak.

Az ESZH az 1999-ban született Computer program product II/IBM-döntésben⁶⁰ is ki-
mondta, hogy a TRIPS-megállapodást indokolt figyelembe venni, azonban a döntés kizá-
rólág az ESZE rendelkezésein alapul. A döntésben kiemelték, hogy a bejelentés vizsgálatá

⁵⁶ Computer program product/IBM T 1173/97.

⁵⁷ *Stefan V. Steinbrener*: Patentable subject matter under Article 52(2) and (3) EPC: a whitelist of positive cases from the EPO Boards of Appeal – Part 2. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 13. évf. 2. sz., 2018. február, p. 103–119. Elérhető: <https://academic.oup.com/jiplp/article/13/2/103/4222668>.

⁵⁸ *Sigrid Streckx, Julian Cockbain*: The Patentability of Computer Programs in Europe: An Improved Interpretation of Articles 52(2) and (3) of the European Patent Convention. *The Journal of World Intellectual Property*, 13. évf. 3. sz., 2010, p. 366–402.

⁵⁹ *Bernard Perbal*: Focus on the patentability of computer programs. *Journal of Cell Communication and Signaling*, 8. évf., 2014, p. 67–70. Elérhető: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12079-014-0223-0>.

⁶⁰ Computer program product II/IBM T 0935/97.

során alkalmazott GL rendelkezéseit csupán az ESZE értelmezéséhez alkalmazták, azonban azok nem kötelező érvényűek a BoA-ra nézve. Ez a döntés, az 1998-as IBM-döntéshez hasonlóan, olyan számítógépi programokat tekint szabadalmazhatónak, amelyek hatására a számítógép, azaz a hardver váltja ki a „további” műszaki hatást.

A fenti IBM-döntések értelmében amennyiben egy számítógépi program számítógépen futtatva, illetve abba betáplálva olyan műszaki hatást idéz elő, amely túlmutat a számítógép és a program közötti normál kapcsolaton, szabadalomban részesülhet.⁶¹ A döntések jelentősége, hogy szabadalmi oltalom szerzhető a számítógépi programokra *per se*, ha a számítógépen futtatott program műszaki többlethatást eredményez. Az ilyen típusú szabadalmak alapján szabadalombitorlást követ el az a személy, aki az oltalmazott számítógépi programot engedély nélkül használja, míg ezen megoldások csupán eljárásként való szabadalmaztatásával ezen cselekmény nem valósítaná meg a fenti jogsértést. A döntések összhangban vannak az amerikai és a japán joggyakorlattal, ami hozzájárulásnak tekinthető a szoftveres megoldások szabadalmazhatóságának nemzetközi harmonizációjához, azonban fontos szem előtt tartani, hogy az európai, illetve amerikai és japán jogrendszer nagymértékben eltér egymástól, hiszen csak az ESZE tartalmazza az 52. cikk 2. és 3. bekezdés szerinti szabadalmazhatóságból való kizárásokat.

III.2.3. A harmadik időszak döntései

A jogeseti döntések harmadik időszakát az ESZH „ügyfélbarát”, jelentősen megengedőbb hozzáállása jellemzi. Ezen döntéseknél az ESZH igyekezett feloldani a korábbi időszak döntéseiből fakadó jogbizonytalanságot, így közelítve egy egységes állásfoglalás kialakításához.

A joggyakorlat alakulása szempontjából jelentős a 2000-ben hozott Controlling pension benefits system/PBS PARTNERSHIP-döntés.⁶² A döntésben a BoA más módon értelmezte az ESZE 52. cikk 1. bekezdését, mivel véleménye szerint egy olyan igénypont, amely nem műszaki jellemzők mellett tartalmaz legalább egy műszaki jellemzőt is, nem zárható ki a szabadalmazhatóságból. A bejelentés szerinti találmány esetén az 52. cikk 1. bekezdésének műszaki jellemzője annak ellenére teljesül, hogy a számítógépes rendszer gazdasági célra kerül alkalmazásra. Lényegében ezen döntéssel kimondták, hogy nem feltétlenül van szükség egy műszaki eszköz által teljesített műszaki többlethatásra, mivel egy számítógépes rendszer meglete is teljesítheti a műszaki jellemző kritériumát. A feltalálói tevékenység vizsgálatánál a műszaki hozzájárulás kérdése ismét felmerült, ahol azt vizsgálták, hogy a megoldandó probléma vagy a megoldás módja műszaki jelleggel rendelkezik-e. A bejelentés tárgya szerinti találmány ezért végül nem részesült szabadalomban az ESZE 56. cikke

⁶¹ David Bainbridge: Court of Appeal Parts Company with the EPO on Software Patents. Computer Law & Security Review, 23. évf. 2. sz., 2007, p. 199–204. Elérhető: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364907000027#fn14>.

⁶² Controlling pension benefits system/PBS PARTNERSHIP T 0931/95.

alapján, mivel egy számítógépes rendszer alkalmazása egy nem műszaki jellegű probléma megoldására nem teljesíti ezt a feltételt.

A 2002-es Two identities/COMVIK-döntésnek⁶³ mai napig különösen nagy jelentősége van a számítógéppel megvalósított találmányok feltalálói tevékenységének követelményének vizsgálatakor. A fenti döntés szerinti találmány tárgya egy digitális mobiltelefonos rendszer, amely nem részesült szabadalmi oltalomban, mivel nem teljesítette a feltalálói tevékenység kritériumát. A döntés értelmében egy műszaki és nem műszaki jellemzők keverékével rendelkező találmánynál, amely műszaki jellegű a találmány egészét tekintve, a feltalálói tevékenység kritériumának vizsgálatánál mindazon jellemzőket figyelembe kell venni, melyek hozzájárulnak a műszaki jelleghez, azonban azon jellemzők, amik a műszaki jelleghez nem járulnak hozzá, nem vehetők figyelembe a feltalálói tevékenység tekintetében.⁶⁴ A döntésben azt is rögzítették, hogy a megoldandó műszaki probléma megfogalmazása nem tartalmazhat céllal történő jellemzést vagy a megoldás részleges előrejelzését, amelyhez a szakember a problémamegoldás alapján, csak utólagos éleslátással juthatott volna el. Azonban a BoA azon a véleményen volt, hogy bizonyos jellemzők igénypontokban történő szerepeltetése még nem zárja ki automatikusan azok megjelenését a probléma megfogalmazásakor. Ha az igénypontokban nem műszaki cél elérése jelenik meg a probléma megfogalmazásánál, ezen jellemzők jogosan használhatók, kiváltképpen, ha az a megoldandó műszaki probléma keretének részeként egyfajta teljesítendő korlátot állít fel.

Az ESZH a 2004-es Auktionsverfahren/HITACHI-ügyben⁶⁵ – hivatkozva a korábbi PBS PARTNERSHIP-döntésre – hasonló következtetésre jutott a műszaki hozzájárulás vizsgálatával kapcsolatban. A bejelentés szerinti találmány tárgya egy automatikus aukciós eljárás, amely egy számítógépes hálózat segítségével kerül végrehajtásra. A találmány nem részesült szabadalomban, mivel nem teljesítette az ESZE 56. cikk szerinti feltalálói tevékenység feltételét, azonban az ESZE 52. cikk 1. bekezdése szerinti műszaki jelleg teljesült a szerverszámítógép, kliensszámítógépek és hálózat műszaki jellemzők igényponti alkalmazásával.

A 2012-es Classification method/COMPTEL-ügyben⁶⁶ hozott döntés követi a COMVIK-ügyben tett megállapításokat. A találmány tárgya egy adatok osztályozására szolgáló eljárás, számítógépi programtermék és rendszer. Az ESZH a feltalálói tevékenység kritériumával összefüggésben megvizsgálta a kapcsolatot az ESZE 52. cikk 1–3. bekezdés és az 56. cikk között, és megállapította, hogy a találmánynak először teljesítenie kell a műszaki jelleg követelményét ahhoz, hogy az ESZE 56. cikk alapján vizsgálható legyen. A döntés értelmében a bejelentés szerinti találmány nem teljesíti a feltalálói tevékenység feltételét, mivel a

⁶³ Two identities/COMVIK T 0641/00.

⁶⁴ A. Kennington: A Review of the "Problem and Solution" Approach to Inventive Step under Article 56 EPC. epi Information, 2022. április. Elérhető: <http://cuts2.com/VWhPI>.

⁶⁵ Auktionsverfahren/HITACHI T 0258/03.

⁶⁶ Classification method/COMPTEL T 1784/06.

találmány műszaki jellegéhez hozzájáruló műszaki jellemzők nem felelnek meg a feltalálói tevékenység követelményének.

A 2000-es években hozott PBS PARTNERSHIP- és HITACHI-döntésből látható, hogy az ESZH számítógépi programtermékekkel kapcsolatos joggyakorlata az IBM-döntésekben alkalmazottaktól eltérő irányt vett, mivel a döntésekből arra lehet következtetni, hogy egy számítógép alkalmazása is elegendő az 52. cikk 1. bekezdése szerinti műszaki jelleg kritériumának teljesítéséhez. Az 52. cikk 1. bekezdés szerinti műszaki jelleg feltétele valóban teljesülhet egy számítógép alkalmazásával, de a műszakiság kritériumának – ahogy az a COMVIK-döntésből is kitűnik – az 56. cikk szerinti feltalálói tevékenység vizsgálatánál van valódi jelentősége, hiszen egy számítógépi program alkalmazása önmagában nem elegendő ennek a feltételnek a teljesítéséhez. Ebben az esetben a probléma megoldásának műszaki szempontból szakember számára nem nyilvánvaló módon kell történnie, és azt az igénypontokban is ilyen módon kell specifikálni.

III.2.4. A negyedik időszak döntései

A negyedik időszak kezdete a COMVIK-döntés széles körű kiterjesztésétől számítható. Ilyen döntések már 2019-ben is születtek, de egyértelmű megjelenésük a 2021-es G1/19⁶⁷ döntésre vezethető vissza. A 2021-es döntést megelőző ügyeket is figyelembe véve a negyedik időszak kezdetének 2019-et tekinthetjük.

A 2019-es Data consistency management/ACCENTURE GLOBAL SERVICES-döntésben⁶⁸ egy adatkonzisztencia-kezelő rendszer szabadalmazhatóságát vizsgálták. A találmány célja, hogy számítási felhő alkalmazásával automatikusan skálázzon azon alkalmazásoknál, melyek adatsorként relációs adatbázisokra támaszkodnak tranzakciós támogatás céljából, hogy ezáltal biztosítsák az adatkonzisztenciát. Az adatkonzisztencia az adatbázisokban és azoknak az adatállományokban alkalmazott adatstruktúrákra vonatkozó szabályok egységességének mértékét hivatott meghatározni. A döntésben hivatkoznak a GL II. 3.6. cikkére, amelynek értelmében egy számítógépi program jellemzői akkor járulnak hozzá a találmány műszaki jellegéhez, ha azok további műszaki hatást tudnak kiváltani, vagy további műszaki megfontolásokkal járnak. A találmány szerinti adatkonzisztencia-szintek elérése „emberi követelmény” („*human requirement*”), mivel az adatkonzisztencia a követelményspecifikáció része, és a különböző végrehajtási idők elérése valamennyi számítógépi program kódolásánál jelentkező kritérium. A döntésben kiemelik, hogy a matematikát nem műszaki területen alkalmazó eljárások az ESZE 52. cikk 1. bekezdése értelmében ki vannak zárva a szabadalmazhatóságból, azonban egy találmány azon matematikai jellemzőjét, amely hozzájárul egy műszaki probléma megoldásához, nem lehet figyelmen kívül hagyni a feltalálói

⁶⁷ Pedestrian simulation/CONNOR T 0489/14 vagy G0001/19.

⁶⁸ Data consistency management/ACCENTURE GLOBAL SERVICES T 1924/17.

tevékenység vizsgálatánál. Az ESZE 52. cikk 2. bekezdés a) pontja és a 3. bekezdés rendelkezése a „matematikai módszer mint olyan” („*mathematical methods as such*”) szabadalmazhatóságból való kizárásáról összhangban áll azzal a céllal, hogy egy műszaki probléma megoldására alkalmazandó matematikai módszer szabadalmazható legyen. A döntésben utalnak továbbá azon számítógéppel megvalósított találmányokra is, melyek egyaránt tartalmaznak műszaki és nem műszaki jellemzőket, melyek esetében csak azokat a jellemzőket kell figyelembe venni, melyek hozzájárulnak a műszaki jelleg teljesítéséhez. Az BoA azon a véleményen volt, hogy a bejelentés szerinti találmány ennek nem felel meg, és nem teljesíti a feltalálói tevékenység követelményét, így szabadalmi oltalomban sem részesülhet.

Az EBA 2021-es Pedestrian simulation/CONNOR-döntése kimondta, hogy a COMVIK-döntés⁶⁹ a számítógéppel megvalósított szimulációk értékelésénél is alkalmazható. Az EBA által vizsgált bejelentés tárgya egy gyalogosok mozgásának adott környezetben való modellezésére és szimulálására szolgáló számítógépes rendszer volt, melynek az újdonsága abban áll, hogy az egyes gyalogosokat individuumként kezelve figyelembe veszi az emberi viselkedést. A bejelentést visszautasították a vizsgálata során arra hivatkozva, hogy a találmány műszaki jellegéhez kizárólag egy számítógép alkalmazása járul hozzá. Az EBA eljárása során a COMVIK-megközelítést alkalmazta a találmány értékelésénél, amelynek értelmében ha egy találmány műszaki és nem műszaki jellemzők keverékével jellemezhető, a feltalálói tevékenységhez kapcsolódó műszaki jelleg feltételét a találmány oltalmi körének egészére tekintettel kell vizsgálni.⁷⁰ Lényegében a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságának vizsgálatánál azt az elvet kell általánosnak tekinteni, hogy egy műszaki probléma nem nyilvánvaló módon történő műszaki megoldása teljesíti a fenti feltételt. Az EBA azon a véleményen volt, hogy a nem műszaki jellemzők is hozzájárulhatnak a feltalálói tevékenység kritériumának teljesítéséhez, ha a számítógépes szimuláció műszaki alkalmazását adják. A legfontosabb szempont a vizsgálat során, hogy a teljes oltalmi körre nézve mekkora a hozzájárulása az adott jellemzőnek a találmány műszaki jellegének meglétéhez. A fenti megállapítás azt jelenti, hogy egy számítógépes szimuláció *per se* is képes biztosítani a műszaki jelleg teljesülését, azonban ez nem automatikusan következik be egy-egy szimuláció alkalmazásával, mivel az egyes találmányoknál külön-külön kell megítélni a számítógépes szimulációból adódó műszakiságon túlmutató műszaki hatást.

A BoA 2023-as Automated script grading v. University of Cambridge-döntésében⁷¹ elutasította a szkriptek, azaz szöveges fájlok automatikus osztályozására szolgáló számítógéppel megvalósított találmányt, mivel nem tekintették megalapozottnak a feltalálói tevékenység meglétét. A fenti ügyben a G1/19 döntésben levont következtetéseket tekintették irányadó-

⁶⁹ Lásd III.2.3. bekezdés.

⁷⁰ Oliver Baldus: Decision G1/19 and the Messy Misconception of the COMVIK Approach. GRUR International, 70. évf. 10. sz., 2021. október, p. 957–962. Elérhető: <https://academic.oup.com/grurint/article/70/10/957/6317564>.

⁷¹ Automated script grading v. University of Cambridge T 0761/20.

nak, és kimondták, hogy a G1/19 döntés ugyan számítógépes szimulációkkal kapcsolatos, azonban a döntésben levont következtetések a számítógéppel megvalósított eljárásoknál is alkalmazhatók. A BoA fenti, 2023-as döntésében megerősítette azt a G1/19 döntésben meghatározott követelményt, miszerint egy számítógéppel megvalósított találmánynak műszaki célt kell teljesítenie. A döntésben ismét rögzítették, hogy egy számítógéppel megvalósított eljárás kimenete, bemenete vagy magának az eljárásnak a végrehajtása is rendelkezhet műszaki hatással, és így alkalmas lehet egy műszaki probléma megoldására; továbbá egy számítógépes program rendeltetésszerű használata is megalapozhatja a műszaki hatást. A döntésben kimondták azt is, hogy a műszaki hatás meglétéhez nem feltétlenül szükséges közvetlen kapcsolat a fizikai valósággal, de legalább közvetett kapcsolatra van szükség egy számítógépes rendszeren vagy hálózaton belül, vagy egy külső számítógéppel. Ezt a kapcsolatot a találmány rendeltetésszerű felhasználása vagy célja közvetítheti.

A fenti döntéseknél egyaránt a COMVIK-megközelítést alkalmazták a találmány műszakiságának vizsgálatánál annak ellenére, hogy egyik esetben sem klasszikus számítógépi programtermékekre igényeltek szabadalmi oltalmat. A 4. időszak döntései követték a korábbi ítélkezési gyakorlatot, azaz nyitva hagyták a „műszaki” kifejezés pontos definiálását, és csak arra vonatkozóan adta támpontot, hogy mi tekinthető műszakinak egy számítógéppel megvalósított találmány esetén. A 2021-es G1/19 döntés különösen jelentős, mivel egyrészt meghatározásra került, hogy egy számítógéppel megvalósított szimulációt tartalmazó bejelentés vizsgálatánál is ugyanazokat a kritériumokat kell számba venni, mint egy átlagos számítógéppel megvalósított találmánynál, ezzel kiterjesztve a COMVIK-megközelítés alkalmazásának lehetőségét. A döntés további jelentősége, hogy a kritériumok esetről-esetre történő vizsgálatával nyitva hagyta a lehetőséget a jövőben kifejtendő számítógépes megoldások szabadalmaztatására.⁷²

IV. A SZÁMÍTÓGÉPPEL MEGVALÓSÍTOTT TALÁLMÁNYOKHOZ KAPCSOLÓDÓ EGYES MEGOLDÁSOK SZABADALMAZHATÓSÁGÁNAK MEGÍTÉLÉSE

Mind az európai, mind a magyar törvényi szabályozás értelmében a számítógéppel megvalósított találmányok, valamint az azokhoz műszaki szempontból szorosan kapcsolódó, azonban eltérő találmányi kategóriába sorolt matematikai módszerek és felhasználói felületek *per se* nem részesülhetnek szabadalomban. Ezen kizárt találmányi kör ugyan önmagában szabadalmi oltalommal nem védhető, azonban bizonyos kritériumok teljesítése esetén mégis lehetőség nyílik ezen műszaki megoldások szabadalmi oltalmának megszerzésére. Az alábbiakban az ESZH felülvizsgált iránymutatása kerül részletes bemutatásra – a GL feje-

⁷² *Timo Minssen, Mateo Aboy: The Patentability of Computer-Implemented Simulations and Implications for Computer-Implemented Inventions (CIIs). Journal of Intellectual Property Law & Practice, 16. évf. 7. sz., 2021, p. 633–635. Elérhető: <https://academic.oup.com/jiplp/article/16/7/633/6307158>.*

zeteinek elrendezését követve – a számítógéppel megvalósított találmányok és az azokhoz szorosan kapcsolódó matematikai módszerek és felhasználói felületek esetében.

IV.1. Matematikai módszerek szabadalmazhatósága

Ahogy a korábbiakban már meghatározásra került, a tisztán absztrakt matematikai módszerek a jogszabály értelmében – mind az európai, mind a hazai szabályozás alapján – nem szabadalmazhatók, azonban a kizárás azokra csak annyiban vonatkozik, ha az igénypontok csak a tisztán absztrakt matematikai módszerekre vonatkoznak. Amennyiben az igénypontok műszaki eszközöket vagy berendezést alkalmazó matematikai módszerre vonatkoznak, a találmány tárgya műszaki jelleggel rendelkezhet, így a matematikai módszerekre vonatkozó kizárás nem alkalmazható, tehát a megoldás szabadalomban részesülhet.

A matematikai módszerekre vonatkozó szabályozás egyes konkrét találmányokra vonatkozó alkalmazása a területen jártas szakemberek és vizsgálók számára sem mindig egyszerű feladat, így az ESZH 2018-ban és 2022-ben teljesen átdolgozta a GL egyes iránymutatásait,⁷³ különösen a mesterséges intelligenciára, gépi tanulásra, szimulációkra, tervezési folyamatokra („*design processes*”) és modellekre vonatkozóan. A GL módosításait elsősorban a ESZH Fellebezési Tanácsainak T 1227/05,⁷⁴ T 1358/09⁷⁵ és T 0489/14 sz. döntése alapozta meg, mely utóbbi döntés a III.2.4. alfejezetben már részletesen ismertetésre került; másodszorban pedig más kevésbé jelentős, jellemzően a jelentős döntések logikáját követő és azt megerősítő döntések tartalma alakította ki. A GL fentiek szerint módosított iránymutatása alapján az ESZH meghatározta mindazon feltételeket, melyeknél a matematikai módszerek jellemzőit „műszakinak” kell tekinteni, így hozzájárulva a feltalálói tevékenység kritériumának megalapozottságához. Ahogy az a II.2. fejezetben már említésre került, a GL tartalma nem kötelező sem az ESZH, sem más nemzeti hivatalok eljárása és nemzeti bíróságok gyakorlata során, azonban a következetes és egységes döntések iránt mutatkozó igényeknek megfelelően egyre általánosabb tendencia mutatkozik azok gyakorlatban történő alkalmazására. Erre példa a Német Szövetségi Bíróság (*Bundesgerichtshof*, a továbbiakban: BGH) egyik 2015. évi döntése, mely a későbbiek során bemutatásra kerül.⁷⁶

A felülvizsgált és módosított GL értelmében a matematikai módszerek jellemzői akkor tudnak hozzájárulni a találmány tárgyának műszaki jellegéhez, amennyiben ezen jellemzők az igénypontokkal összefüggésben megfelelnek az alábbi kritériumok valamelyikének: a jellemzők egy műszaki célt szolgálnak valamely műszaki területen való alkalmazásukkal, és/

⁷³ D. Hermann: The Patenting of Mathematical Methods at the EPO – New EPO Guidelines for Examination. epi Information, 2019. június. Elérhető: <https://information.patentepi.org/issue-2-2019/the-patenting-of-mathematical-methods-at-the-epo.html>.

⁷⁴ Circuit simulation I/Infineon Technologies T 1227/05.

⁷⁵ Classification/BDGB ENTERPRISE SOFTWARE T 1358/09.

⁷⁶ BGH, 30.06.2015 – X ZB 1/15. Elérhető: <http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=71781&pos=0&anz=1>.

vagy a jellemzők egy konkrét műszaki megvalósításhoz kerülnek adaptálásra.⁷⁷ A matematikai módszereket tartalmazó találmányok műszaki jellegét biztosító fenti kritériumok ezen fejezetben említett jelentős döntések alapján kerülnek részletes bemutatásra.

IV.1.1. A műszaki cél vagy alkalmazás kritériuma

A műszaki cél vagy alkalmazás ugyan a matematikai módszerek jellemzőinek műszaki jellegét biztosíthatja, azonban a GL-ben⁷⁸ foglaltak alapján ez csak annyiban lehetséges, ha az egy speciális műszaki célt szolgál. Továbbá, a feltétel teljesítéséhez arra is szükség van, hogy az igénypontok, explicite vagy implicite módon, egy speciálisan meghatározott műszaki célra korlátozódjanak. Ez a feltétel összhangban áll az ESZH azon általános felfogásával, hogy egy műszaki hatásnak objektív módon kell ok-okozati összefüggésben állnia az igényponti jellemzőkkel.⁷⁹

Ezen kritérium gyakorlati megvalósításának lehetőségét mutatja be a T 1227/05 döntés. Az alapijául szolgáló szabadalmi bejelentés tárgya egy áramkör teljesítményének szimulálása vagy modellezése 1/f zaj hatására. Az 1/f zajtípus teljesítménysűrűség-spektruma fordítottan arányos a frekvenciával, amely sok területen, köztük a félvezetők fluktuációjánál is megfigyelhető.⁸⁰ A bejelentés tárgya szerinti megoldás azon az elképzelésen alapul, hogy az 1/f zaj megfelelő véletlenszámok betáplálásával szimulálható egy áramköri modellben. A vizsgálati osztály döntésében elutasította a szabadalmi bejelentést azon az alapon, hogy az 1. igénypont szerinti szimulációs eljárás szellemi tevékenységnek vagy matematikai módszernek „mint olyannak” minősül, ezért az ESZE 52. cikk 2. bekezdése alapján ki van zárva a szabadalmazható találmányok köréből. A döntés ellen fellebbezés nyújtottak be, amely eljárás során a Fellebbezési Tanács kijelentette, hogy az eljárás számítógéppel történő megvalósításának kivitelezésével a találmány teljesíti az ESZE 52. cikk 2. és 3. bekezdésének követelményét, így nincs kizárva a szabadalmazható megoldások köréből, azonban a feltalálói tevékenység vizsgálata során csak azokat a jellemzőket lehet figyelembe venni, melyek hozzájárulnak a szimulációs eljárás műszaki jellegéhez. Különösen a független 1. igénypontban szereplő matematikai képleteket kell alaposan megvizsgálni olyan szempontból, hogy azok hozzájárulnak-e a műszaki jelleg teljesítéséhez.

⁷⁷ Olli-Pekka Piirila: Patentability of mathematical modelling and simulation methods. Rakenteiden Mekaniikka (Journal of Structural Mechanics), 52. évf. 2. sz., 2019, p. 114–124.

⁷⁸ ESZH GL, G-II. fejezet, 3.3. „Mathematical methods” szakasz. Elérhető: https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/guidelines/e/g_ii_3_3.htm.

⁷⁹ ESZH GL, G-II. fejezet, 3.3.2 és 3.7 szakaszok. Elérhető: https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/guidelines/e/g_ii_3_2.htm.

⁸⁰ Mingesz Róbert: Az 1/f zaj időbeli szerkezete és a zajanalízis alkalmazásai. Doktori értekezés, Szeged, 2008. Elérhető: <http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/1552/1/MingeszRobert-PHD.pdf>.

Röviden szót kell ejteni az 1. igénypont⁸¹ megfogalmazásáról, hogy vizsgálható legyen a műszaki jelleg meglétének kérdése. Az 1. igénypont tárgya egy számítógép által végrehajtott módszer, amely egy $1/f$ zajnak kitett elektronikus áramkör teljesítményének numerikus szimulációjára szolgál, ahol az $1/f$ zaj az elektronikus áramköröknél megfigyelhető legjellemzőbb zajtípus. Az igénypontban egyrészt meghatározásra került [az (a)–(c) igényponti jellemzőkkel] egy numerikus szimulációban alkalmazott matematikai modell, amely magában foglal egy y zajvektort, azaz olyan véletlenszámokat, melyek valós $1/f$ zajra jellemző statisztikai tulajdonságokkal rendelkeznek, így számítások szintjén megfeleltethetők az $1/f$ zajnak. Az igénypont másrészt tartalmaz egy matematikai algoritmust [a (d1)–(d3) lépések szerinti igényponti jellemző], amelynek célja az y zajvektornak megfeleltethető véletlenszámok generálása. A szabadalmi bejelentés leírása szerint ez a matematikai algoritmus különösen előnyös ezen szimulációhoz szükséges véletlenszámok generálására a számítási idő és tárolási kapacitás szempontjából.

A tanács döntésében kimondta, hogy a műszaki szempontú előny nem ismerhető el pusztán azon az alapon, hogy az igénypont szerinti módszer gyorsabban fut le, azaz az erőforrások szempontjából hatékonyabb szimulációt valósít meg, mint egy hagyományos referenciamódszer, mivel a sebesség, azaz hatékonyság alapú összehasonlítás nem lehet megfelelő kritérium a műszaki és nem műszaki eljárási lépések egymástól való megkülönböztetésére. A tanács szerint egy eljárási lépés csak akkor járulhat hozzá egy adott eljárás műszaki jellegéhez, ha az az eljárás megfelelően meghatározott műszaki célját szolgálja.

Azonban a tanács azt is megjegyezte, hogy a tárgy szerinti eljárás célja, nevezetesen egy $1/f$ zajnak kitett áramkör szimulációja, egy megfelelően meghatározott műszaki célnak tekinthető számítógéppel megvalósított eljárás esetében, feltéve, hogy az eljárás erre a műszaki célra korlátozódik. A bejelentés leírásában meghatározott fizikai és matematikai levezetések alapján az igénypontok szerinti eljárási lépések révén generált véletlenszámok valóban egy $1/f$ zajt vezetnek be az áramkör szimulációjához, így az eljárási igénypontok, a pusztán célhoz kötöttségen túl, funkcionálisan valóban egy zajjal terhelt áramkör numerikus szimu-

⁸¹ Az 1. igénypont eredeti, angol nyelvű megfogalmazása:

„A computer-implemented method for the numerical simulation of (the performance of) an electronic circuit subject to $1/f$ noise, wherein:

(a) the circuit is described by a model featuring input channels, noise input channels and output channels;

(b) the performance of the input channels and the output channels is described by a system of stochastic differential equations;

(c) an output vector is calculated for an input vector present on the input channels and for a noise vector y of $1/f$ -distributed random numbers present on the noise input channels; and

(d) the noise vector y is generated by the following steps:

(d1) setting the number n of random numbers to be generated;

(d2) generating a vector x of length n of Gaussian-distributed random numbers;

(d3) generating the vector y by multiplying the vector x with a matrix L defined according to equation E1*.”

lációjára korlátozódnak. Továbbá az 1. igénypont szerinti matematikai algoritmus [lásd a (d1)–(d3) eljárási lépéseket] végrehajtásához kevesebb számítógépes erőforrásra van szükség más ismert algoritmusokhoz képest, ami az igényelt műszaki célhoz szükséges számítógépes erőforrások csökkentését eredményezi, azaz egy műszaki hatást ér el. Amennyiben az igénypont nem korlátozódná az 1/f zajnak kitett áramkör szimulációjára, úgy az igénypont szerinti algoritmust nem lehetne úgy tekinteni, hogy az bármiféle műszaki célt szolgál, így a találmány műszaki jellegéhez sem tudna hozzájárulni. Lényegében ez azt jelenti, hogy egy matematikai algoritmus *per se* nem alapozhatja meg a műszaki jelleg kritériumát.⁸² A tanács döntésében továbbá olyan fontos megállapítások kerültek rögzítésre, miszerint a szimulációs szoftverekkel kapcsolatban általánosan alkalmazhatók a matematikai módszerek szabadalmaztatására vonatkozó szabályok.

Összefoglalva, a fenti döntés és a GL alapján, amely a matematikai módszerekkel kapcsolatos jellemzőkhöz való műszaki célt biztosító műszaki alkalmazások több példáját is felsorolja, a matematikai módszerre irányuló eljárási igénypontoknak megfelelően meghatározott műszaki célt kell tartalmazniuk, és a matematikai módszert funkcionálisan erre a célra kell korlátozniuk. A műszaki célra való korlátozás révén a matematikai módszerrel kapcsolatos jellemzők hozzájárulnak a találmány tárgyának műszaki jellegéhez, és vizsgálandó jellemzőkké válnak a feltalálói tevékenység értékelése szempontjából.

IV.1.2. A műszaki megvalósítás kritériuma

A GL iránymutatása alapján a matematikai módszerek műszaki jellemzőjét a fentiek helyett vagy mellett az is biztosíthatja, ha az igénypontok a matematikai módszer egy konkrét műszaki megvalósítására irányulnak, és a matematikai módszer különösen alkalmas erre a megvalósításra, mivel kialakítását a számítógép belső működésével kapcsolatos műszaki megfontolások motiválják.⁸³ A GL ezen módosítása a 2014. évi T 1358/09 sz. döntésen alapul.

A GL ezen módosítása kapcsán érdemes szót ejteni a tanács 2012. évi T 1316/09⁸⁴ sz. döntéséről, amelyben a bejelentés szerinti találmány tárgya szöveges dokumentumok számítógéppel történő osztályozására vonatkozik. Az igénypont szerinti eljárás először egy „osztályozási modellt” épít fel, majd a dokumentumokat ezen osztályozási modell segítségével osztályozza. Az osztályozási modellt olyan dokumentumok egy halmaza alapján építi fel, amelyek előzetesen több, előre meghatározott osztályba lettek sorolva. Az osztályozási modell felépítése után egy nem osztályozott dokumentum úgy kerül osztályozásra, hogy az vektorként van ábrázolva ugyanabban a vektortérben, és meghatározásra kerül az az altér is,

⁸² Michele Baccelli: Advanced Software and Patents: A Patentability Balance for Fostering Technology. Conference paper – IFIP International Conference on Human Choice and Computers. HCC 2020: Human-Centric Computing in a Data-Driven Society, p. 64–76.

⁸³ Hermann: i. m. (73).

⁸⁴ Automated suggestion of responses based on a categorization of messages T 1316/09.

amelyhez a vektor tartozik. A dokumentum ezután ennek az altérnek megfelelő osztályba lesz besorolva.

A tanács véleménye szerint a szöveges dokumentumok osztályozása kétségtelenül hasznos, azonban ez nem minősül műszaki célnak. A szöveges dokumentumok tartalom alapján történő osztályba sorolása nem tekinthető műszaki kérdésnek, valamint a T 1316/09 sz. döntésben foglaltak szerint a szövegek osztályozásának módszerei *per se* nem eredményeznek releváns műszaki hatást, és nem teljesítik a feltalálói tevékenység kritériumát.⁸⁵

A döntés értelmében egy algoritmus nem minden hatékonysággal összefüggő aspektusa lényegtelen annak a kérdésnek a megítélése szempontjából, hogy az algoritmus műszaki hozzájárulást biztosít-e. Ez a megállapítás azért fontos, mert a döntésnek ez a szakasza pontosítja a T 1227/05 sz. döntésben⁸⁶ tett megállapításokat. Ha egy algoritmus azért alkalmas arra, hogy számítógépen kerüljön végrehajtásra, mert az algoritmus megtervezését a számítógép belső működésével kapcsolatos műszaki megfontolások motiválták, akkor műszaki hozzájárulást biztosít a találmány megvalósításához. Az ilyen műszaki megfontolásoknak azonban túl kell lépniük azon, hogy pusztán egy számítógépen futtatható algoritmust biztosítsanak egy eljárás végrehajtására.

Jelen ügyben, azaz a T 1358/09 sz. döntésben a tanács úgy találta, hogy ilyen műszaki megfontolások nem állnak fenn. Véleménye szerint az igénypont szerinti algoritmus nem lép túl a dokumentumok osztályozási feladatának egy bizonyos matematikai megfogalmazásán.

A hasonló matematikai módszerekre épülő megoldások szempontjából kifejezetten fontos a tanács azon megállapítása, amely szerint a determinisztikus algoritmusok sajátos tulajdonsága, hogy megbízható és objektív eredményeket szolgáltatnak, azonban az, hogy az algoritmus reprodukálható eredményekhez vezet, nem felelthető meg azzal, hogy műszaki hozzájárulást is biztosít. A tanács azon a véleményen volt, hogy a jelen szabadalmi bejelentés szerinti igénypontok egyetlen megvalósítási jellemzője az, hogy a módszer „számítógépesített” („computerized”), és a szöveges dokumentumok „digitálisan kerülnek bemutatásra egy számítógépen” („digitally represented in a computer”), ami a matematikai algoritmusok tekintetében nyilvánvaló.

A T 1358/09 döntésben tett megállapításokat több további döntés is támogatott, például a T 2418/12⁸⁷ sz. és a T 0022/12⁸⁸ sz., amely döntésekben a fenti követelmény úgy került megfogalmazásra, hogy ha egy algoritmus tervezését a számítógép belső működésével kapcsolatos probléma motiválta, például, ha azt egy adott számítógép-architektúrához igazították, akkor az műszaki jellegűnek tekinthető.

⁸⁵ Text classification: non-technical (Bardehle pagenberg). Elérhető: <http://cuts2.com/nkQmq>.

⁸⁶ Simulation methods serving an adequately defined technical purpose: technical (Bardehle pagenberg). Elérhető: <http://cuts2.com/qSZsK>.

⁸⁷ Related-term suggestion/MICROSOFT TECHNOLOGY LICENSING T 2418/12.

⁸⁸ Spam classification/MICROSOFT T 0012/22.

Összességében úgy tűnik, hogy a „műszaki megvalósítás” követelményét nehezebb megvalósítani, mivel az algoritmusok műszaki előnyei magában a programkódban testesülnek meg, amelyet általában valamennyi számítógép ugyanolyan módon tud végrehajtani. Ez lehet az oka annak is, hogy a GL csupán egyetlen példát mutat be a fenti követelmény kapcsán, nevezetesen egy polinomredukciós algoritmust.⁸⁹

IV.1.3. A Német Szövetségi Bíróság ítélkezési gyakorlata

Az ESZH Fellebbezési Tanácsainak döntései alapján kialakult fenti tendencia úgy tűnik, összhangban van a németországi BGH matematikai módszerekkel kapcsolatos X ZB 1/15 sz. döntésével.⁹⁰

A BGH ezen döntése egy német szabadalmi bejelentés elutasítására vonatkozik, amely független igénypontjának tárgya egy repülőgép állapotának meghatározására szolgáló módszer, ahol egy repülőgép állapota a repülőgép sebességét és helyzetét jelentheti. A független igénypont továbbá számos matematikai műveletet határozott meg, beleértve a repülőgép állapotára vonatkozó mért értékek meghatározását és a mért értékeknek egy meghatározott módon történő feldolgozását egy Kálmán-szűrő segítségével a repülőgép állapotának becslése céljából. A Kálmán-szűrő egy olyan algoritmus, amely mozgó, változó rendszerek állapotáról sorozatos mérések alkalmazásával ad optimális becslést, miközben figyelembe veszi az állapotméréseket és a zavaró tényezőket, például zajokat.⁹¹ A találmány szempontjából döntő jelentősége van a Kálmán-szűrőbe táplált adatok kiválasztásának és kiszámításának, ahol a Kálmán-szűrőbe előnyösen kisebb számú értéket tápláltak, mivel ez csökkenti az adatfeldolgozáshoz szükséges időt.

A BGH véleményét azzal a jól elfogadott követelménnyel kezdi, hogy a matematikai módszer jellemzőinek – mint bármely más igényponti jellemzőnek – hozzá kell járulniuk egy adott műszaki probléma műszaki eszközökkel való megoldásához, hogy azok szabadalmaztathatók legyenek. A döntésben a BGH azt is megjegyezte, hogy a műszaki tevékenység magában foglalja a természeti erők eszközeivel való munkát, ahol a természeti törvényeket általában matematikai módszerekkel írják le. A BGH véleménye szerint az ilyen matematikai módszerek alkalmazása egy konkrét műszaki siker vagy eredmény elérése érdekében műszaki jellegű lehetne, valamint egy matematikai módszer csak akkor tekinthető nem műszaki jellegűnek, ha nincs összefüggésben természeti erő célzatos alkalmazásával.

A BGH úgy találta, hogy az igénypontok szerinti matematikai műveletek, melyek nem kerültek feltárássra a technika állásában, megfelelő mértékben kapcsolódnak a természeti erők célzatos alkalmazásához, mivel egy matematikai módszert alkalmaznak annak érde-

⁸⁹ Hermann: i. m. (73)..

⁹⁰ Eisenführ Speiser Patentanwälte Rechtsanwälte PartGmbH: Neueste Rechtsprechung im deutschen Patentrecht. 2015. Elérhető: <http://cuts2.com/Elgff>.

⁹¹ A Kálmán-szűrő definíciója forrása: https://en.wikipedia.org/wiki/Kalman_filter.

kében, hogy a rendelkezésre álló mért értékek alapján megbízhatóbb információt kapjanak egy repülőgép állapotáról, és ezáltal befolyásolják az ezen állapot meghatározására szolgáló rendszer működését. A döntésben a BGH azt is hangsúlyozta, hogy egy új és feltalálói tevékenységen alapuló találmányt nem lehet pusztán azon az alapon nem szabadalmazhatónak tekinteni, mert nem azonosítható semmiféle előny a technika állásához képest, azaz a találmány a technika állása szerint megoldásoknak csupán alternatívája.

A német BGH és az ESZH Fellebbezési Tanácsának döntéseiben szereplő terminológia a matematikai módszerek műszaki hozzájárulásának értékelésével kapcsolatban ugyan eltér egymástól, azonban meglehetősen hasonló követelményeket támasztanak a matematikai módszerek igénypontokban meghatározott jellemzőinek műszaki jellegével kapcsolatban, valamint a feltalálói tevékenység értékelése szempontjából relevánsnak minősülő jellemzők vonatkozásában is.⁹²

IV.1.4. Konklúzió a matematikai módszerek szabadalmazhatóságával kapcsolatban

A matematikai módszerek szabadalmazhatóságával kapcsolatos követelmények összefoglalhatók az alábbiak szerint: egy matematikai módszer nem részesülhet szabadalomban, ha az nem szolgál valamilyen műszaki célt, és/vagy ha az igénypontokba foglalt műszaki megvalósítás nem mutat túl egy általános műszaki megvalósításon, mivel a matematikai módszer ekkor jellemzően nem járul hozzá a találmány műszaki jellegéhez. További általános követendő szabálynak tekinthető az a megállapítás, hogy ha egy találmány műszaki és nem műszaki jellemzők keverékével jellemezhető, akkor a műszaki jelleg követelményét a találmány oltalmi körének egészére kell vizsgálni.

Lényegében a matematikai módszerekre vonatkozó szabadalmi bejelentések igényponti jellemzőit oly módon kell megfogalmazni, hogy megfeleljen a fenti követelményeknek, azaz egy műszaki cél azokba hitelt érdemlő módon kerüljön beépítésre és/vagy a matematikai módszer egy adott műszaki megvalósításhoz legyen adaptálva, így a matematikai módszer műszaki hatást eredményezhet. Végül a találmány műszaki és nem műszaki jellemzők keverékével is meghatározható, a műszaki jelleg követelményét azonban a találmányra mint egészre kell vizsgálni, ami szintén eredményezheti a műszaki hatás meglétét.

IV.2. Számítógépi programok szabadalmazhatósága

A III.3. fejezetben már részletesen bemutatásra kerültek az ESZH számítógéppel megvalósított találmányokkal kapcsolatos legjelentősebb döntései, melyek közül napjainkban a 2002. évi COMVIK-döntés és a 2019. évi G1/19 sz. döntésben foglaltak tekinthetők zsinórmértéknek ezen találmányok jelenlegi vizsgálati eljárása során.

⁹² Hermann: i. m. (73).

A 2018-as évet megelőzően született döntésekben tett megállapítások alapján az ESZH felülvizsgálta a számítógépi programokra vonatkozó iránymutatását, melyet 2018-ban tett közzé. A módosított GL alapján egy számítógéppel megvalósított találmány szabadalmaztható lehet, ha az nem pusztán absztrakt elméleteken alapul, valamilyen számítógépes eszközzel kerül megvalósításra a műszaki hatás, és műszaki jelleggel rendelkezik. Az ESZH a módosított iránymutatásban nevezte meg az ún. kétakadály-megközelítést⁹³ („*two hurdle approach*”), ahol az első akadály azt jelenti, hogy az oltalmazni kívánt megoldásnak műszaki jellegűnek kell lennie, habár az igénypontok tartalmazhatnak műszaki és nem műszaki jellemzőket is, ahogy az a COMVIK-döntésben is rögzítésre került. Az első akadály tehát lényegében az ESZE 52. cikk 2. és 3. bekezdésnek való megfelelést rögzíti. A második akadály azt jelenti, hogy mind az újdonság, mind a feltalálói tevékenység értékelésénél figyelembe kell venni a műszaki jelleghez hozzájáruló valamennyi műszaki jellemzőt, beleértve a matematikai módszereket vagy azok egyes lépéseit is. Továbbá a második akadály tekintetében az ESZE azt is kimondta, hogy a műszaki és nem műszaki jellemzők keverékéből álló igénypontoknak is teljesíteniük kell a „probléma-megoldás-megközelítést” („*problem-solution approach*”) a feltalálói tevékenység kapcsán.⁹⁴ A második akadály tehát az ESZE 54. cikk és 56. cikknek való megfelelést rögzíti.

A GL továbbá ismerteti, hogy a számítógéppel megvalósított találmányokra vonatkozó szabadalmi bejelentések milyen eltérő típusú igénypontokat tartalmazhatnak, nevezetesen eljárási igénypontot, számítógépi programtermékre vonatkozó igénypontot, számítógépi programterméket hordozó megfelelő adathordozó jelet, és számítógéppel olvasható (tároló) adathordozót vagy adathordozót.

IV.2.1. A további műszaki hatás követelménye

Ahogy az a T 117/97 sz. döntésben is rögzítésre került, a számítógéppel megvalósított találmánynak a szabadalmazhatóság követelményének teljesítéséhez „további műszaki hatással” kell rendelkeznie a számítógépen való futtatáskor, amely túlmutat a program (szoftver) és a számítógép (hardver) közötti „szokásos” kölcsönhatáson, azaz azok puszta működésén.⁹⁵ Ilyen további műszaki jelleget kölcsönző további műszaki hatás például egy műszaki folyamat vagy magának a számítógép belső működésének vagy interfészeinek a vezérlése.⁹⁶

⁹³ Andrea Perronace: EPO Publishes Revised Guidelines on Computer-implemented Inventions. IPWatchdog, 2018. november 15. Elérhető: <https://ipwatchdog.com/2018/11/15/epo-publishes-revised-guidelines-computer-implemented-inventions/id=103316/#>.

⁹⁴ Kennington: i. m. (64).

⁹⁵ Avi Freeman: Patentable Subject Matter: The View from Europe. JOLTS. The Journal of Open Law, Technology & Society. 3. évf. 1. sz., 2011. Elérhető: <https://www.jolts.world/index.php/jolts/article/view/58/98>.

⁹⁶ ESZH GL, G-II. fejezet, 3.6.1. „Examples for further technical effects” szakasz.

A további műszaki hatás meglétét a technika állásának figyelembevétele nélkül kell értékelni. Ebből az következik, hogy önmagában az a tény, hogy egy nem műszaki célt szolgáló számítógépi program kevesebb számítási időt igényel, mint egy ugyanilyen nem műszaki célt szolgáló, technika állása szerinti program, önmagában nem bizonyítja a további műszaki hatás meglétét (lásd a T 1370/11 sz. döntést⁹⁷). Hasonlóképpen, egy számítógépi program összehasonlítása azzal, hogy egy ember ugyanazt a feladatot hogyan végezné el, nem alkalmas annak megítélésére, hogy a számítógépi program műszaki jelleggel rendelkezik-e (lásd a 2014. évi T 1358/09 sz. döntést).

Egy számítógépi program nem kaphat műszaki jelleget pusztán azért, mert azt úgy tervezték meg, hogy azt egy számítógép automatikusan végre tudja hajtani, mivel „további műszaki megfontolásokra” van szükség, amelyek jellemzően a számítógép belső működésének műszaki megfontolásaihoz kapcsolódnak, és túlmutatnak annak működésén.⁹⁸ Például ha a számítógépi programot egy számítógép sajátos architektúrájához igazítják, akkor úgy tekinthető, hogy az további műszaki hatást vált ki.⁹⁹ A további műszaki megfontolásoknak olyan oltalmazni kívánt jellemzőkben kell tükröződniük, amelyek további műszaki hatást okoznak (lásd a G 0003/08 sz. döntést¹⁰⁰).

IV.2.2. Adatok visszakeresése, formátumok és struktúrák

Ahogy korábbiakban már említésre került, a számítógéppel megvalósított programok egy igényponti típusa lehet a számítógépi programterméket hordozó megfelelő adathordozó jel, azaz egy számítógéppel megvalósított adatstruktúra vagy adatformátum, ami műszaki jellegűnek tekinthető, így az ESZE 52. cikk 1. bekezdése értelmében szabadalmazható találmánynak minősül.

Egy adatstruktúra vagy adatformátum akkor járul hozzá a találmány műszaki jellegéhez, ha rendeltetésszerű műszaki felhasználása van, és ezen rendeltetésszerű műszaki felhasználás szerinti alkalmazásakor műszaki hatást fejt ki. Az ilyen műszaki felhasználáshoz kapcsolódó potenciális műszaki hatást figyelembe kell venni a feltalálói tevékenység értékelése során (lásd a G1/19 sz. döntést). Ez akkor fordulhat elő, ha az adatszerkezet vagy -formátum funkcionális adat, azaz ha műszaki funkcióval rendelkezik egy műszaki rendszerben, például az adatokat feldolgozó eszköz működésének vezérlésére. Ezzel szemben kognitív adatok azok az adatok, amelyek tartalma és jelentése csak az emberi felhasználók számára releváns, így nem járulnak hozzá a műszaki hatás eléréséhez (lásd részletesen a IV.3.1. fejezetben).

⁹⁷ On-demand property system/MICROSOFT T 1370/11.

⁹⁸ Mewburn Ellis: Software inventions at the European Patent Office: an in-depth study. Elérhető: <http://cuts2.com/PvYAm>.

⁹⁹ Justine Pila: Software Patents, Separation of Powers, and Failed Syllogisms: A Cornucopia from the Enlarged Board of Appeal of the European Patent Office. The Cambridge Law Journal, 70. évf. 1. sz., 2011. március, p. 203–228.

¹⁰⁰ Programs for computer G0003/08.

Továbbá egy adatszerkezet vagy adatformátum rendelkezhet olyan jellemzőkkel, amelyek nem minősülnek kognitív adatnak, azaz nem a felhasználónak történő információátadásra szolgálnak, de ennek ellenére nem járulnak hozzá a műszaki jelleghez. Például, ha egy számítógépi program struktúrája pusztán a programozó feladatának megkönnyítésére irányul, az nem tekinthető egy műszaki célt szolgáló műszaki hatásnak.¹⁰¹

IV.2.3. Adatbázis-kezelő rendszerek és információk visszakeresése

Az adatbázis-kezelő rendszerek olyan számítógépen megvalósított műszaki rendszerek, amelyek az adatok hatékony kezelése érdekében különböző adatstruktúrák segítségével az adatok tárolásának és visszakeresésének feladatát látják el. Az adatbázis-kezelő rendszerben végrehajtott eljárás tehát olyan eljárás, amely műszaki eszközöket használ, és ezért nem zárható ki a szabadalmaztathatóság alól az ESZE 52. cikk 2. és 3. bekezdése értelmében.

Az adatbázis-kezelő rendszer belső működését meghatározó jellemzők általában műszaki megfontolásokon alapulnak, ezért hozzájárulnak a találmány műszaki jellegéhez, és figyelembe vehetők a feltalálói tevékenység értékelésénél (lásd például a 2019. évi T 1924/17 sz. döntést). Az adatbázis-kezelő rendszerek strukturált lekérdezéseket hajtanak végre, amelyek formálisan leírják a lekérdezendő adatokat. Az ilyen strukturált lekérdezések végrehajtásának optimalizálása a szükséges számítógépes erőforrások (például CPU, főmemória vagy merevlemez) tekintetében hozzájárulhat a találmány műszaki jellegéhez, mivel a számítógépes rendszer hatékony kihasználására vonatkozó műszaki megfontolásokat foglal magában. Lényegében az adatbázis-kezelő rendszerekben lévő azon adatszerkezetek tekinthetők műszaki jellegűnek, melyek célzottan irányítják az adatbázis-kezelő rendszer működését a műszaki feladatok elvégzése érdekében, ilyenek például a lekérdezésekhez szükséges indexek. Azonban nem feltétlenül járul hozzá minden adatbázis-kezelő rendszerben lévő jellemző a műszaki jelleghez, például a tárolt kognitív információk nem tekinthetők műszaki jellegűnek.

IV.2.4. Konklúzió a számítógépi programok szabadalmazhatóságával kapcsolatban

A számítógépi programok szabadalmazhatóságának korlátait az ezzel kapcsolatos esetjog alakította és alakítja a mai napig, melyen erőteljesen érződik a nem klasszikus értelemben vett megoldásokra is kiterjedő liberális vizsgálati protokoll. Az egyes találmányok vizsgálatánál a törvényeknek való megfelelésen túl figyelembe veszik a számítógépi programok és rendszerek sajátosságait, így lehetőséget teremtve például a mesterséges intelligenciát alkalmazó rendszerek vagy egyéb, jövőben fejlesztendő, nem hagyományos megoldások szabadalmaztatására is.

¹⁰¹ ESZH GL, G-II. fejezet, 3.6.3. „Data retrieval, formats and structures” szakasz.

IV.3. Információk megjelenítése és a felhasználói felületek szabadalmazhatósága

Az ESZH az utóbbi években – 2018-ban és 2021-ben – teljesen átdolgozta az „információk megjelenítésének” („*presentations of information*”) és a grafikus felhasználói felületeknek („*graphical user interfaces*”, a továbbiakban: GUI) a GL-ben foglalt vizsgálati iránymutatását, ami főként az ESZH Fellebezési Tanácsainak bizonyos közelmúltbeli döntésein alapul. A döntésekben az ESZH meghatározta, hogy egy GUI mely jellemzői tekinthetők műszaki jellemzőnek, és ezáltal melyek relevánsak a feltalálói tevékenység értékelése szempontjából.¹⁰²

A GUI-k számos különböző területen váltak hétköznapiaink állandó kísérőjévé, többek között a mobiltelefonok, a számítógépes szoftverek, valamint az orvosi berendezések kezelési felületénél. A laikus felhasználók nem feltétlenül különítik el egy adott elektronikus eszköz kezelése során az eszköz funkcionális működtetését lehetővé tevő szoftvert, azaz számítógépi programot, illetve a felhasználók számára az egyszerű és közvetlen kezelést lehetővé tevő grafikus módon megjelenített felületi elrendezést, azonban azok jellemzően mind a fejlesztés fázisában, mind az iparjogvédelmi oltalom és adott esetben a késztermék értékesítése során egymástól elválasztva vannak kezelve.

Az ESZH a GUI-k esetében is a régóta bevett gyakorlat szerint ítéli meg a szabadalmaztatás követelményeit, azaz a találmány tárgyának egy műszaki problémát nem nyilvánvaló módon kell megoldania műszaki eszközök alkalmazásával. Az ESZE 52. cikkének 2. bekezdése és az ESZE gyakorlata szerint az információk megjelenítése, az esztétikai alkotások, a számítógépi programok és az üzleti módszerek *per se* nem minősülnek műszaki jellegű találmánynak, így nem részesülhetnek szabadalomban. Ez azt jelenti a GUI-k szabadalmaztathatósága tekintetében, hogy a szabadalmi igénypontoknak azok a jellemzői, amelyek a felhasználó számára grafikus felhasználói felületen keresztül megjelenített információra vonatkoznak, elemzésre kerülnek annak megállapítása érdekében, hogy azok a találmány tárgyával összefüggésben hozzájárulnak-e a műszaki hatás biztosításához. Ha a jellemzők nem járulnak hozzá a műszaki hatás biztosításához, akkor a COMVIK-megközelítés értelmében nem vehetők figyelembe a feltalálói tevékenység értékelése során, azaz nem támaszthatják alá a feltalálói tevékenység meglétét. A felülvizsgált GL iránymutatásában az ESZH hangsúlyozza, hogy a feltalálói tevékenység vizsgálata során értékelni kell a bejelentett találmány tárgyának kontextusát, a felhasználó által végzett feladatot és azt a tényleges célt is, amelyet az adott, megjelenített információ szolgál.¹⁰³

Továbbá, a GL módosított szakaszaiban ismét hangsúlyozásra került, hogy az ESZE 52. cikke 2. bekezdésének d) pontja értelmében az információ bemutatását úgy kell érteni,

¹⁰² D. Hermann: New EPO Guidelines for Examination on the Patenting of Graphical User Interfaces. epi Information, 2018. március. Elérhető: <https://information.patentepi.org/issue-1-2018/new-epo-guidelines-for-examination-on-the-patenting-of-graphical-user-interfaces.html>.

¹⁰³ ESZH GL, G-II. fejezet, 3.7. „Presentations of information” szakasz.

mint az információ felhasználó felé történő közvetítését, azaz kognitív adatokat, és meg kell különböztetni az információ funkcionális megjelenítésétől, amely az információ feldolgozására, tárolására vagy továbbítására szolgáló műszaki rendszerre irányul. A funkcionális adatok olyan adatok, amelyek egy adott rendszer alapvető műszaki jellemzőit mutatják, például az adatszinkronizáció gépi feldolgozásához szükséges információk (lásd T 1194/97 sz. döntés¹⁰⁴) vagy egy olyan televíziós jel, amely a televíziós rendszer műszaki jellemzőit bemutató információkat reprodukál (lásd T 0163/85 sz. döntés¹⁰⁵).

A fent említett kognitív adatok esetében a felülvizsgált GL már egyértelműen megkülönbözteti az információk megjelenítésének két alkategóriáját. Egyik kategóriának tekintik azt, ha a releváns jellemzők arra vonatkoznak, hogy „mit” (azaz milyen információt) mutatnak be, más szóval a bemutatott információ tartalmára vonatkoznak, illetve másik kategóriának tekintik azt, hogy „hogyan” (azaz milyen módon) mutatják be az információt. A felülvizsgált GL azonban azt is hangsúlyozza, hogy az információ megjelenítése nem terjed ki az információ ilyen bemutatásához használt műszaki eszközökre.¹⁰⁶ A továbbiakban a felhasználói felületek szabadalmazhatóságának megítélése szempontjából jelentős döntések kerülnek bemutatásra.

IV.3.1. Az ESZH felhasználói felületek szabadalmazhatóságával kapcsolatos döntései

A T 0336/14. sz. döntés kapcsán azt a kérdést vizsgálták, hogy a megjelenített információ természete vagy tartalma milyen szerepet játszik egy GUI segítségével megjelenített információ feltalálói tevékenységének értékelésében.

A fenti döntés szerinti szabadalom ellen felszólalást nyújtottak be az ESZH előtt, ahol a szabadalom tárgya egy testen kívül elhelyezett vértelző gép grafikus felhasználói felülete volt. A T 336/14 sz. döntés szerinti szabadalom „kognitív adatokra” és azok tartalmára vonatkozott (azaz arra a kérdésre, hogy „mit” mutatnak be), és nem arra, hogy „hogyan” (azaz milyen módon) mutatják be az információt. Annak megítélésekor, hogy az ilyen módon megjelenített kognitív tartalom műszaki jellemzőnek tekinthető-e, a tanács arra összpontosított, hogy a GUI és a megjelenített információ tartalma hitelesen segíti-e a felhasználót egy műszaki feladat végrehajtásában egy folyamatos vagy irányított ember-gép közötti interaktív folyamat révén. Különösen arra a kérdésre keresték a választ, hogy „miért”, tehát „milyen célból” jelenik meg az információ.

Más szóval, a tanács szerint annak a megválaszolásához, hogy a megjelenített kognitív tartalom műszaki jellemzőnek minősül-e, azt kell megvizsgálni, hogy a megjelenített információ olyan műszaki információ-e, amely hitelesen teszi lehetővé a felhasználó számára a

¹⁰⁴ Data structure product/PHILIPS T 1194/97.

¹⁰⁵ Colour television signal T 0163/85.

¹⁰⁶ Hermann: i. m. (102.)

mögöttes műszaki rendszer megfelelő működtetését, és így műszaki hatással bír. Különösen fontos annak értékelése, hogy a megjelenített kognitív információ tartalmaz-e információt a gép belső állapotáról, és arra ösztönzi-e a felhasználót, hogy folyamatos vagy irányított módon lépjen kapcsolatba a géppel a gép megfelelő működésének lehetővé tétele érdekében. A tanács továbbá arra összpontosított, hogy „miért”, illetve „milyen célból” jelenik meg a testen kívül elrendezett vértelző gép felhasználói felületén a testen kívül elrendezett vértelző gép aktiválására vonatkozó használati utasítás és két, a használati utasítással összefüggő piktogram. A szabadalom tárgya arra vonatkozott, hogy a használati utasítások és a piktogramok megjelenítésével milyen módon lehet támogatni egy nővért a testen kívül elrendezett vértelző gép biztonságos és hatékony indításánál.

A tanács döntésében kimondta, hogy a szabadalmi igénypontok szerinti aktiválás nem feltétlenül eredményezi a testen kívül elrendezett vértelző gép belső állapotának megváltozását, és a megjelenített piktogramok nem tartalmaznak információt a gép aktuális állapotáról. Továbbá a szabadalmi igénypontok még azt a sorrendet sem jelölik meg, hogy a gombokat vagy a használati utasításokat hogyan kellene használni a gép megfelelő működésének biztosítása érdekében. Ezek alapján a tanács arra a következtetésre jutott, hogy az igénypontok szerinti használati utasítások és a piktogramok nem támogatják a felhasználót a folyamatos vagy irányított ember és gép közötti interakció szempontjából. A megjelenített információk csak abban segíthetik a felhasználót, hogy jobban megértse vagy megjegyezze a testen kívül elrendezett vértelző gép elindításához végrehajtandó lépéseket, és ezért csak a felhasználó szellemi tevékenységét támogatják, így ezen jellemzők nem támasztják alá a feltalálói tevékenységet.

A T 1802/13. sz. döntésében a tanács elutasította a szabadalmat a feltalálói tevékenység hiánya miatt, és a T 0336/14. sz. döntéshez hasonló álláspontra jutott egy olyan kérdés tekintetében, amely a „hogyan”-ra, azaz az információ bemutatásának módjára, és nem a „mit”-re, azaz az adott információ bemutatására vonatkozott. A két fenti döntés indokolásában hasonló módon az szerepel, hogy az információ megjelenítésének módját illetően a fő megállapítandó kérdés az, hogy az alapul szolgáló GUI a kognitív tartalom bemutatásának módjával együtt hitelesen segíti-e a felhasználót egy műszaki feladat végrehajtásában egy folyamatos vagy irányított ember és gép közötti interaktív folyamat révén, ami alapvetően azzal a kérdéssel függ össze, hogy „milyen célból” mutatják be az információt.

IV.3.2. Konklúzió a felhasználói felületek szabadalmazhatóságával kapcsolatban

Az „információk megjelenítésével” és a „felhasználói felületekkel” kapcsolatban felülvizsgált GL értelmében azon igényponti jellemzők feltalálói tevékenységének értékelésekor, amelyek kognitív információt közvetítenek a felhasználónak egy felhasználói felületen keresztül, az ESZH álláspontja szerint azt kell értékelni, hogy a felhasználói felület a bemutatott tartalommal vagy a bemutatás módjával együtt hitelesen segíti-e a felhasználót egy

műszaki feladat végrehajtásában egy folyamatos és/vagy irányított ember és gép közötti interaktív folyamat révén, amely azzal függ össze, hogy „miért” vagy „milyen célból” mutatják be az információt.

Ha a felhasználónak bemutatott információ kognitív tartalma egy műszaki rendszer belső állapotára vonatkozik, és hitelesen segíti a felhasználót e műszaki rendszer megfelelő működtetésében, ez a jellemző műszaki hatást biztosít. A grafikus felhasználói felületekkel kapcsolatos alkalmazásokban célszerű a műszaki rendszer belső állapotának bemutatásával kapcsolatos jellemzőket, a felhasználó és a grafikus felhasználói felület közötti interakcióval kapcsolatos jellemzőket, valamint a hiteles műszaki hatásokat a szabadalom leírásában is szerepeltetni.

V. A SZÁMÍTÓGÉPPEL MEGVALÓSÍTOTT TALÁLMÁNYOK IPARJOGVÉDELMI STRATÉGIÁJÁNAK KIALAKÍTÁSA

A számítógéppel megvalósított találmányokkal összefüggő iparjogvédelmi oltalmak, mint például a szabadalmak megszerzése és fenntartása, valamennyi fejlesztési tevékenységet végző ipari szereplő számára komoly befektetési és költségtervezési előkészítést, valamint döntéshozatalt igényel, hiszen a fejlesztett megoldás piaci értékét nagyban meghatározza ezen speciális jogvédelem megléte, azonban szem előtt kell tartani ezen iparjogvédelmi döntések esetleges hátrányos hatásait.

A szabadalmaztatás legnagyobb előnye, hogy a szabadalom megszerzésével biztosított monopoljogok megerősítik a jogosult piaci helyzetét oly módon, hogy a találmányok érvényesíthető jogi védelemben részesülnek, azaz jogviták esetén a jogtulajdonos jogi úton léphet fel a bitorló tevékenységet gyakorlókkal szemben. További előnye, hogy a fejlesztett megoldások tudatos iparjogvédelmi oltalmi típusainak megválasztásával – azaz akár a szabadalom mellett megszerezhető más oltalmi formákkal együtt, például védjegy, használati minta, formatervezési minta – a cégértéket jellemzően jelentősen növelő iparjogvédelmi portfólió alakítható ki. A megszerzett oltalmak értékesíthetők tulajdonátruházási, illetve hasznosításba adási szerződésekkel, ami bevételi forrásként szolgálhat a jogosult további fejlesztéseinek és találmányainak finanszírozására. Az iparjogvédelmi oltalomhoz kapcsolt fejlesztési tevékenységek vonatkozásában továbbá számos adókedvezmény és pályázati lehetőség áll rendelkezésre, amely jelentős költségcsökkentést eredményezhet az ipari szereplők számára, így elősegítve további gazdasági fejlődésüket.

A fenti előnyök mellett azonban számításba kell venni, hogy a szabadalom – és más iparjogvédelmi oltalom – megszerzése és fenntartása tartósan magas költséggel jár, hiszen a szabadalom megszerzése kezdetben nagyobb ráfordítást igényel egy megfelelő oltalmi kör kialakítása céljából, majd a – főszabály szerint legfeljebb húsz évre szóló – fenntartási díjai is évről évre nőnek. Az eljárás kockázatot is hordozhat magában, mivel a közzététel napjáig a köz számára nem elérhető szabadalmi iratok újdonságrontóak lehetnek a benyújtott sza-

badalmi bejelentésre, azonban azok tartalma nem ismerhető meg a benyújtást megelőzően és annak pillanatában, így szerencsétlen esetben egy szabadalmi bejelentés benyújtása után az ilyen korábbi szabadalmi bejelentések meghiúsíthatják a szabadalom megszerzését, vagy korlátozhatják a megszerzhető szabadalmi oltalom terjedelmét. Amennyiben egy adott iparjogvédelmi oltalommal kapcsolatban jogérvényesítésre kerül sor, az nagyban befolyásolja a résztvevők gazdasági helyzetét, hiszen egy ilyen eljárás hosszú évekig elhúzódhat, és a költségei is jelentősek lehetnek. Fontos szempont, hogy nem létezik olyan eljárás és oltalom, amely ún. „világ szabadalmat” biztosítana, a nemzetközi PCT-rendszer a bejelentési eljárás egyszerűsítését és a költségek csökkentését szolgálja, azonban a szabadalmat régióként vagy országonként kell megszerzeni, amiből következik, hogy a szabadalom oltalmi köre az egyes hivatalok vizsgálati eljárása tükrében változhat, azaz nem feltétlenül lehetséges minden országban ugyanolyan monopoljogot szerezni, illetve olyan oltalmi kört kialakítani, ami minden esetben megfelelően támogatja az adott találmány gyakorlatban megvalósult formáját. Továbbá, az országonként vagy régióként történő nemzeti hatályosítási eljárás költségei is számottevőek lehetnek figyelembe véve a hivatali díjakat és az esetleges fordítási költségeket. További szempont, hogy a szabadalmi iratokban a találmány részleteit kötelezően oly módon kell feltárni és ismertetni, hogy azt a szakember meg tudja valósítani, így a közzétett, nyilvánosan elérhető szabadalmi irat – főszabályként a szabadalmi bejelentés benyújtását követő tizenharmadik hónapot követően kerül publikálásra – a versenytársakkal szemben kockázatokat hordozhat. Végül a szabadalmi oltalom megszerzése rendszerint hosszú, évekig elhúzódó folyamat, ami nem feltétlenül igazodik a számítógéppel megvalósított találmányokra jellemző gyors fejlesztési protokollhoz.

Valamennyi fenti szempontot tekintetbe véve, stratégiai döntésként egy adott ipari szereplő dönthet úgy, hogy a találmánya ugyan szabadalmazható, de mégsem szabadalmaztatja azt. A szabadalom megszerzése helyett egyfajta védelmi publikálásként közzé teheti a találmányra vonatkozó információt, így a saját nevéhez köthető célzatosan közzétett újdonságrontó anyag által – amely előnyösen védjeggyel van megerősítve – a versenytársak számára lehetetlenné teszi, hogy a közzétett megoldással egyező vagy ahhoz hasonló találmányra szabadalmat szerezhessenek. További szabadalmaztatást mellőző megoldás lehet, ha az információt titokban tartják, így az nem kerül a versenytársak tudomására, ami ugyan nem biztosít védelmet a mások általi szabadalmaztatással szemben, de egyedi megoldások, például receptúrák esetén kifejezetten megfontolandó lehet, és üzleti titokként szintén növelheti a cégértéket.

Összefoglalva a fentieket, egy-egy ipari szereplő iparjogvédelmi stratégiájának kialakításakor fel kell mérni a piacon már létező azonos vagy hasonló megoldásokat, folyamatosan monitorozni kell legalább a potenciálisan közeli versenytársak tevékenységét, majd a versenytársak azonosított, megadott szabadalmait figyelembe véve tartózkodni kell az esetleges jogsértő tevékenységtől. Emellett a saját megoldást is kezelni kell oly módon, hogy követni kell az adott találmány fejlesztésének ütemét, a szabadalmi oltalom megszerzésének

előnyeit és hátrányait nézve döntést kell hozni arról, hogy a jogszerzés költségei megtérül-nének-e a szabadalommal védett találmány hasznosításának lehetséges ideje alatt úgy, hogy a publikus információk alapján a versenytársak azt ne tudják automatikusan implementálni saját fejlesztésükbe.

VI. KONKLÚZIÓ

A dolgozatban bemutatásra került az európai szabadalmi oltalommal kapcsolatos jogrend-szer, annak forrásai, valamint a szabadalmazhatóság alapvető kritériumai az ESZE alapján, különös tekintettel a számítógéppel megvalósított találmányok jelenlegi joggyakorlatára. A szabadalmi rendszer létrehozásának alapvető oka az volt, hogy a feltalálókat az innovatív kutatás-fejlesztési tevékenységük során feltalált megoldások nyilvánosságra hozatalára ösztönözze, így szolgálva a társadalom fejlődésének érdekeit oly módon, hogy a feltalálók elismerésben és adott esetben anyagi vagy más juttatásban részesülhessenek. Európában az ESZE 52. cikk 2. bekezdése értelmében a számítógéppel megvalósított találmányok a szabadalmaztatásból kizárt találmányi körbe tartoznak, amit az ESZE 52. cikk 3. bekezdésének „mint olyan” megfogalmazása old fel, megadva a lehetőséget a számítógépes megoldások szabadalmaztatására is. A fenti két jogszabályi rendelkezés értelmezésének elősegítésére az ESZH további, az esetjog alapján kialakult követelményt, nevezetesen a műszaki hozzájárulás követelményének meglétét állította fel, melyet esetről-esetre kell megvizsgálni egy számí-tógéppel megvalósított találmányt tartalmazó szabadalmi bejelentésnél. Az ESZH releváns döntései alapján az a következtetés vonható le, hogy egy számítógépes megoldást tartalmazó találmány szabadalomban részesülhet, ha a találmány céljául kitűzött problémát a számító-gépes rendszerek alapvető műszakiságán túlmutató műszaki megoldással oldják meg.

Európában a számítógéppel megvalósított találmányok egyes találmánytípusaival kap-csolatban született döntések igyekeznek tisztább képet adni a jelenlegi jogi helyzetről, azon-ban a jogszabályok módosítása nem történt meg, ami bizonytalan helyzetet tart fenn, mivel a bejelentők nem lehetnek biztosak abban, hogy mire és milyen oltalmi körrel szerezhetnek szabadalmat, valamint abban sem, hogy a vizsgálati eljárás mennyire húzódhat el a talá-lmány értelmezési nehézségei miatt. Az informatikai terület szereplői szorgalmazzák a jog-harmonizációt, amivel fel lehetne oldani a jelenlegi nem egységes vizsgálati eljárást, illetve kérdéses jogérvényesítési helyzetet. Előnyös lenne egy olyan „erős” európai szabadalom a számítógéppel megvalósított találmányok vonatkozásában, ami a bejelentőket és a jogosul-takat is arra ösztönözné, hogy több előnnyel jár belevágni és finanszírozni egy szabadalom megszerzésére irányuló eljárást, mint elállni ettől a szándéktól, hogy megoldásukat más, gazdaságilag logikusabb módon hasznosítsák. A jogharmonizáció nemcsak Európában, ha-nem a TRIPS-megállapodás valamennyi tagjára kiterjedően, különösen a gazdaságilag je-lentős országok tekintetében is szükséges lenne, ami összhangban állna a megállapodásban megfogalmazott célokkal.

FORRÁSJEGYZÉK

Irodalomjegyzék

- Bainbridge, David: Court of Appeal Parts Company with the EPO on Software Patents. *Computer Law & Security Review*, Volume 23, Issue 2, 2007.
- Baldus, Oliver: Decision G 1/19 and the Messy Misconception of the COMVIK Approach. *GRUR International*, Volume 70, Issue 10, October 2021.
- Faludi Gábor – Gyertyánfy Péter – Lontai Endre – Vékás Gusztáv: Magyar polgári jog – Szerzői jog és iparjogvédelem. *ELTE Eötvös Kiadó Kft.*, Budapest, 2020.
- Ficsor Mihály: Végtelen történet – folytatódó viták a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2005/2.
- Freeman, Avi: Patentable Subject Matter: The View from Europe. *JOLTS. The Journal of Open Law, Technology & Society*. Vol. 3, No.1, 2011.
- Hart Robert – Holmes Peter – Reid John: Study Contract ETD/99/B5-3000/E/106: The Economic Impact of Patentability of Computer Programs. *Report to the European Commission*.
- Hermann, D.: New EPO Guidelines for Examination on the Patenting of Graphical User Interfaces. *epi Information*, 2018. március.
- Hermann, D.: The Patenting of Mathematical Methods at the EPO – New EPO Guidelines for Examination. *epi Information*, 2019. június.
- Hilty, M. Reto – Geiger, Christophe: Patenting software? A judicial and socio-economic analysis. *International Review of Intellectual Property and Competition Law (IIC)*, 2005, 6 (June).
- Horváth Dusan: A számítógép programokba foglalt találmányok nemzetközi védelme. *Iustum Aequum Salutare*, V.2009/4.
- Jókúti András: Európai szabadalmi oltalom. *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2020.
- Kennington, A.: A Review of the “Problem and Solution” Approach to Inventive Step under Article 56 EPC. *epi Information*, 2022. április.
- Lovas Lilla Júlia: A szoftver jogi oltalma: A számítógépi programalkotások szabadalmazhatósága összehasonlító jogi megközelítésben – I. rész. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2010. április, 115/2.
- Mingesz Róbert: Az 1/f zaj időbeli szerkezete és a zajanalízis alkalmazásai. *Doktori értekezés*, Szeged, 2008.
- Minssen, Timo – Aboy, Mateo: The Patentability of Computer-Implemented Simulations and Implications for Computer-Implemented Inventions (CIIs). *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Volume 16, Issue 7, July 2021.
- Perbal, Bernard: Focus on the patentability of computer programs. *Journal of Cell Communication and Signaling*, Volume 8, 2014.

- Piirila, Olli-Pekka: Patentability of mathematical modelling and simulation methods. *Rakenteiden Mekaniikka (Journal of Structural Mechanics)*, Vol. 52, No 2, 2019.
- Pila, Justine: Dispute over the Meaning of Invention in Art. 52(2) EPC – The Patentibility of computer-Implemented Invention in Europe. *IIC*, 2005.
- Pila, Justine: Software Patents, Separation of Powers, and Failed Syllogisms: A Cornucopia from the Enlarged Board of Appeal of the European Patent Office. *The Cambridge Law Journal*, Volume 70, Issue 1, March 2011.
- Pila, Justine: The Subject Matter of Intellectual Property. *Oxford University Press*, 14 September 2017.
- Pogácsás Anett – Ujhelyi Dávid: Szellemi alkotások joga. PPKE JÁK, 2022.
- Sili Dóra: A szoftver jogi szabályozása. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 1999.december.
- Steinbrener, V. Stefan: Patentable subject matter under Article 52(2) and (3) EPC: a whitelist of positive cases from the EPO Boards of Appeal – Part 2. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Volume 13, Issue 2, February 2018.
- Streckx, Sigrid – Cockbain, Julian: The Patentability of Computer Programs in Europe: An Improved Interpretation of Articles 52(2) and (3) of the European Patent Convention. *The Journal of World Intellectual Property* 13(3), december 2009.
- Szilágyi József: Találmány vagy nem találmány? – Számítógép vonatkozású találmány: a VICOM döntés fejezet, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 1999. április.
- Villagrán, Daniel de Santiago: Software patent protection under the European Patent Convention. *Master thesis in the International Business Law – University Helsinki*, 2013.

Jogforrások

Nemzetközi jogforrások

- Berni Unió Egyezmény 1986. évi Párizsi Jegyzőkönyve.
- Szabadalmi Együttműködési Szerződés 2002. április 1-jétől hatályos szövege.
- Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló Megállapodás (TRIPS) 1995. január 1-je óta hatályos szövege.

Az EU jogforrásai

- Az Európai Parlament és a Tanács 98/44/EK irányelve a biotechnológiai találmányok jogi védelméről.
- Az Európai Szabadalmi Egyezmény 2007. december 13-tól hatályos szövege.
- Az Európai Szabadalmi Hivatal Módszertani útmutatójának 2023. márciusi változata.
- Az Európai Tanács és az Európai Bizottság 2002-ben előterjesztett irányelvjavaslata számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmaztathatóságáról.
- A számítógépi programok jogi védelméről szóló 91/250/EGK irányelv.

Magyar jogforrások

- 1975. évi 4. törvényerejű rendelet az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről.
- 1980. évi 14. törvényerejű rendelet a Szabadalmi Együttműködési Szerződés kihirdetéséről.
- 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról.
- 1998. évi IX. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről.
- 2007. évi CXXX. törvény az Európai Szabadalmi Egyezmény 2000-ben felülvizsgált szövegének kihirdetéséről.

Jogesetek

AZ ESZH döntései

- G0003/08 Programs for computer.
- T 0022/12 Spam classification/MICROSOFT.
- T 0163/85 Colour television signal.
- T 0258/03 Auktionsverfahren/HITACHI.
- T 0336/14 Presentation of operating instructions/GAMBRO.
- T 0489/14 Pedestrian simulation/CONNOR (lásd még G0001/19).
- T 0641/00 Two identities/COMVIK.
- T 0761/20 Automated script grading v. University of Cambridge.
- T 0769/92 General purpose management system/SOHEI.
- T 0931/95 Controlling pension benefits system/PBS PARTNERSHIP.
- T 0935/97 Computer program product II/IBM.
- T 1002/92 Queuing system/PETTERSON.
- T 115/85 IBM/Computer-Related Invention.
- T 1173/97 Computer program product/IBM.
- T 1194/97 Data structure product/PHILIPS.
- T 1227/05 Circuit simulation I/Infineon Technologies.
- T 1316/09 Automated suggestion of responses based on a categorization of messages.
- T 1358/09 Classification/BDGB ENTERPRISE SOFTWARE.
- T 1370/11 On-demand property system/MICROSOFT.
- T 1784/06 Classification method/COMPTTEL.
- T 1802/13 Brain stimulation/CLEVELAND.

- T 1924/17 Data consistency management/ACCENTURE GLOBAL SERVICES.
- T 208/84 Computer-related invention/VICOM.
- T 2418/ 12 Related-term suggestion/MICROSOFT TECHNOLOGY LICENSING.
- T 26/86 X-Ray Apparatus/Koch & Sterzel.

Egyéb források

- Bacelli, Michele: Advanced Software and Patents: A Patentability Balance for Fostering Technology. *Conference paper – IFIP International Conference on Human Choice and Computers*. HCC 2020: Human-Centric Computing in a Data-Driven Society.
- Bundesgerichtshof, X ZB 1/15. sz. döntése, 2015. 06. 30.
- de girolamo, Federico: Software patent wars – Parliament rejects directive outright. *Európai Parlament sajtóközleménye*, 2006. 12. 01.
- eisenführ Speiser Patentanwälte Rechtsanwälte PartGmbH: Neueste Rechtsprechung im deutschen Patentrecht. *Kiadvány*, 2015.
- Európai Szabadalmi Hivatal kiadványa: Patent for software? *European law and practice*. München, Germany 2009.
- mewburn ellis holnapja: Software inventions at the European Patent Office: an in-depth study. *Online publikáció*, 2020. 12. 07.
- perronace, Andrea: EPO Publishes Revised Guidelines on Computer-implemented inventions. *IPWatchdog online publikáció*, 2018. 11. 15.
- Wikipédia honlap, Kálmán-szűrő.